

Siirtyminen esiopetuksesta kouluun

Lasten ja vanhempien mietteitä
koulunaloituksesta

Pitkänen Tiina

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö
Lapsi- ja nuorisotyö
Sosionomi (AMK)

KEMI 2012

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Pitkänen Tina
Opinnäytetyön nimi:	Siirtyminen esiopetuksesta kouluun Lasten ja vanhempien mietteitä koulunaloituksesta
Sivuja (+liitteitä):	52 (+3)
Opinnäytetyön kuvaus:	Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää esiopetusikäisiä lapsia sekä heidän vanhempiaan mietityttäviä asioita, liittyen lapsen koulunaloitukseen. Tutkimuskysymysten avulla pyrin selvittämään, minkälainen käsitys lapsilla sekä heidän vanhemmillaan on tulevan koululaisen päivän sisällöstä, minkälaisia ilon- ja huolenaiheita lapsilla ja vanhemmillä on liittyen koulunaloitukseen sekä vanhempien toiveita kodin ja koulun väliselle yhteistyölle.
Teoreettinen ja käsitteellinen esittely:	Opinnäytetyöni teoreettisena taustana toimivat esi- ja alkuopetusta, koulunaloitusta ja kodin ja koulun välistä yhteistyötä käsittelevä kirjallisuus sekä aikaisemmat tutkimukset koulunaloitukseen liittyen.
Metodologinen esittely:	Toteutin opinnäytetyöni kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella. Keräsin tutkimuksen aineiston lasten yksilohaastatteluilla sekä vanhemmille suunnatuilla kyselylomakkeilla. Analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysia.
Keskeiset tutkimustulokset ja johtopäätökset:	Tuleva koulunaloitus herätti lapsissa ja vanhemmissa monenlaisia ajatuksia. Koulunaloitus on lapsen elämässä merkittävä asia, joka tuo tullessaan useita muutoksia.
	Opinnäytetyöni tutkimustuloksista selvisi, että lasten mielestä kouluun meno tuntuu jännittävältä ja kivalta. Koulunaloitus tuo mukanaan läksyt ja välitunnit, mutta myös leikkiajan vähenemisen. Mukavinta koulunaloituksessa on lasten mielestä välitunnit, uudet kaverit ja tulevat läksyt. Eniten lapsia jännittää, kuka heille tulee opettajaksi. Myös uusien asioiden oppiminen, läksyt, uudet kaverit ja tuleva luokka mietityttävät lapsia.
	Vanhemmat ajattelevat lapsen päivän sisällön muuttuvan huomattavasti koulun alkaessa. Leikinvarjolla oppimisen tilalle tulee opiskelu ja lapsen vastuu tekemisistään kasvaa. Vanhempien mielestä lapsen koulunaloitukseen liittyy monia ilon- ja huolenaiheita. Eniten vanhempia ilahduttaa lapsen kehittyminen koululaisena sekä lapsen innostus koulunaloitukseen. Suurimpina huolenaiheina vanhemmat näkevät mahdollisen kiusaamisen, lapsen pärjäämisen koulussa sekä aamu- ja iltapäivähoidon järjestymisen. Vanhemmat toivovat kodin ja koulun välisen yhteistyön olevan avointa.
Asiasanat:	esiopetus, alkuopetus, koulunaloitus, varhaiskasvatus, laadullinen opinnäytetyö

ABSTRACT

Author:	Pitkänen Tiina
Title:	From preschool to school. Children and parents' thoughts on school start
Pages (+appendixes):	52 (+3)
<p>Thesis descriptions: The aim of my bachelor's thesis was to study what kinds of questions might worry preschool aged children and their parents. With my research questions I aimed to study the new pupils and their parents' expectations on school day structure, their possible worries and joys concerning school start as well as the parents' hopes for the cooperation between school and home.</p> <p>Theoretical summary: The theoretical background of my thesis consists of literature on preschool, school start and the cooperation between home and school as well as earlier studies on school start.</p> <p>Methodological summary: The thesis was carried out by qualitative research method. I collected the research material by interviewing the children and making questionnaires for the parents. My analysis method was content analysis.</p> <p>Main results and conclusions: The approaching school start raised many kinds of thoughts among children and their parents. Starting school is a significant event in a child's life and it brings many changes with it.</p> <p>The results of in my thesis show that children find it exciting and nice to start school. School start introduces new things like homework and breaks to their lives, but there will also be less time for playing. According to children the nicest things in school start are breaks, new friends and homework. They are most concerned about who their teacher is going to be. Other things that may concern the children are learning new things, making new friends and what kind of class they get.</p> <p>Parents see a significant change in child's day content when starting school. Learning by playing is replaced by studying and the child has to take more responsibility on his/her actions. For parents there are several matters of joy and worry related to school start. They are most delighted by the child's development as a pupil as well as his/her excitement about school start. The biggest concerns are possible bullying, how the child manages in school and how morning and afternoon care can be arranged. Parents hope that the cooperation between school and home will be open.</p>	
<p>Key words: preschool, primary education, early childhood education, school start, qualitative thesis</p>	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	5
2 KASVATUKSELLINEN VARHAISKASVATUS.....	7
2.1 Varhaiskasvatus ennen kouluikää.....	7
2.2 Esiopetus ja sen tarkoitus.....	8
3 ESIKOULULAISESTA KOULULAISEKSI.....	10
3.1 Siirtymävaihe esiopetuksesta alkuopetukseen.....	10
3.1.1 Lapsen kouluvalmius.....	11
3.1.2 Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ja tehostetun tuen mahdollisuus.....	13
3.2 Alku- ja perusopetus.....	14
3.3 Koulupäivien sisältö	16
3.4 Aamu- ja iltapäivätoiminta.....	17
4 KODIN JA KASVATUSHENKILÖSTÖN VÄLISEN YHTEISTYÖN MERKITYS.....	18
4.1 Kasvatuskumppanuus.....	18
4.2 Koulun ja kodin välinen yhteistyö.....	19
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	21
5.1 Metodologiset lähtökohdat.....	21
5.2 Tutkimuskysymykset.....	21
5.3 Aineistonkeruu	22
5.4 Aineiston analyysi.....	25
5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	26
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	29
6.1 Taustatiedot.....	29
6.2 Lasten ja vanhempien mietteitä tulevan koululaisen päivien sisällöstä.....	30
6.3 Lapsia ja vanhempia ilahduttavat asiat koulunaloituksessa.....	32
6.4 Lapsia ja vanhempia huolestuttavat asiat koulunaloituksessa.....	35
6.5 Vanhempien toiveita kodin ja koulun väliselle yhteistyölle.....	37
7 YHTEENVETO TULOKSISTA.....	42
8 POHDINTA.....	45
LÄHTEET.....	49
LIITELUETTELO.....	53

1 JOHDANTO

Jokaista esiopetusikäistä lasta sekä heidän vanhempansa varmasti ainakin jollain tapaa mietityttää lapsen koulunaloitus. Koulun meno herättää niin lapsissa kuin vanhemmissakin erilaisia kysymyksiä, huolta ja iloa. Ensimmäisen luokan aloitus on lapselle ainutlaatuinen kokemus, joten siirtymävaiheen tulisi olla lapsen kannalta mahdollisimman miellyttävä. Oppilasennusteen mukaan syksyllä 2012 Kuusamossa aloittaa 197 lasta peruskoulun ensimmäisen luokan (Kuusamon kaupunki 2012a, hakupäivä 16.5.2012). Kaiken kaikkiaan Suomessa koulunsa aloittaa vuosittain noin 58000 lasta (Karikoski 2008, 19).

Opinnäytetyöni aiheita miettiessäni työskentelin Kuusamossa esiopetuksessa avustajana, joten halusin tehdä tutkimuksen liittyen esiopetukseen. Sain ehdotuksen aiheesta toiselta ohjaavalta opettajalta, jolloin kiinnostus tutkia siirtymävaihetta esiopetuksesta koulun heräsi välittömästi. Opinnäytetyöni aiheesta tärkeän tekee mielestäni se, että lasten ja vanhempien äänet pääsevät kuuluville. Lisäksi tutkimustani voidaan hyödyntää opettajien kesken niin koulussa kuin esiopetuksessakin. Mielestäni on tärkeää, että myös opettajat ovat tietoisia lapsia sekä vanhempia askarruttavista asioista.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää esiopetusikäisiä lapsia sekä heidän vanhempiansa mietityttäviä asioita liittyen siirtymävaiheeseen esiopetuksesta koulun. Tavoitteenani on löytää vastaukset seuraaviin opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin: Minkälainen käsitys lapsilla sekä heidän vanhemmillaan on tulevan koululaisen päivän sisällöstä? Mitkä asiat ilahduttavat lapsia sekä heidän vanhempiaan liittyen koulunaloitukseen? Minkälaisia huolenaiheita lapsilla ja vanhemmilla on liittyen koulunaloitukseen? Minkälaista yhteistyötä vanhemmat toivovat kodin ja koulun välille?

Teen kvalitatiivisen eli laadullisen opinnäytetyön, johon aion kerätä aineistoa haastatteluiden sekä lomakekyselyn avulla. Toteutan tutkimukseni aineistonkeruun työpaikallani eräässä kuusamolaisessa esiopetusryhmässä. Aineistonkeruun menetelmäksi lasten osalta olen valinnut yksilohaastattelut, sillä uskon lasten vastaavan mielellään kysymyksiini, koska olen lapsille entuudestaan tuttu. Lisäksi haastattelut ovat lasten

kohdalla parempi keino kuin esimerkiksi kyselyt, sillä oletettavasti esikouluikäinen lapsi ei välttämättä osaa vielä lukea eikä kirjoittaa. Vanhemmilta pyrin saamaan vastauksia lomakekyselyn avulla, sillä uskon, että vanhemmilla olisi pienempi kynnys osallistua tutkimukseeni kyselyn, kuin haastatteluiden kautta. Tarkoituksenani on löytää vastaukset asettamiini tutkimuskysymyksiin keräämäni tutkimusaineiston ja tutkimusta tukevan teorian avulla. Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsitelen muun muassa varhaiskasvatusta, esi- ja alkuopetusta, kouluvalmiutta, siirtymävaihetta esiopetuksesta alkuopetukseen ja kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä näiden osalta myös kuusamolaista tämänhetkistä käytäntöä. Aineiston analysointimenetelmänä käytin sisällönanalyysia.

2 KASVATUKSELLINEN VARHAISKASVATUS

2.1 Varhaiskasvatus ennen kouluikää

Suomalainen varhaiskasvatus on saanut pohjan lasten päivähoidon perustuvasta laista, joka on astunut voimaan vuonna 1973 (Reunamo 2007, 99). Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta pienen lapsen kanssa. Sen tavoitteena on kehittää lapsen oppimista, kasvua ja kehitystä sekä edistää lapsen hyvinvointia. Jotta kasvatus olisi lapsen kannalta parasta mahdollista, tarvitaan siihen ammatillisen henkilökunnan sekä vanhempien välistä yhteistyötä. Lähtökohtana varhaiskasvatukselle on kuitenkin henkilöstö, joka on pätevää sekä ammattitaitoista. Kasvatuksellinen varhaiskasvatus, kasvatuksen ammattilaisten toteuttamana, sisältää lapsen opetusta, kasvatusta sekä hoitoa. On kuitenkin tärkeää muistaa, että varhaiskasvatuksellisten tavoitteiden ja suunnitelmien ohella lapsen toteuttama omaehtoinen leikki on olennaisen tärkeää. (Stakes 2005, 11.)

Tärkeimpänä arvopohjana varhaiskasvatukselle on lapsen ihmisarvo. Se tarkoittaa, että lapsen etu ja mielipide tulee ottaa huomioon, lasta täytyy kohdella tasa-arvoisesti ja syrjimättä ja lapsella on oikeus tasapainoiseen kehitykseen sekä elämään. Lapsen oikeuksia ja keskeisiä periaatteita varhaiskasvatukselle ovat muun muassa oppimisen, kasvun ja kehittymisen turvaaminen, turvalliset ihmissuhteet, erityinen tuki tarpeen mukaan sekä iän ja kehitystason mukainen huomioiminen. Lisäksi erittäin oleellista varhaiskasvatuksessa olisi muistaa antaa lapsen olla rauhassa lapsi, vauva aikuistumisen kiirettä sekä tukea lasta kasvamaan ihmisenä. Tällöin kasvattajan on tarpeen huolehtia lapsen yksilöllisyyden kunnioittamisesta eli edistää lapsen henkilökohtaista hyvinvointia. Lisäksi kasvattajan tulisi tukea sekä ohjata lasta ottamaan toiset ihmiset huomioon. Myös lapsen tukeminen ikänsä mukaisesti itsenäistymisessä tulee ottaa huomioon. (Stakes 2005, 12 - 13.)

Varhaiskasvatusta toteutetaan yleisimmin päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimen toiminnan kautta. Valtakunnalliset linjaukset määrittävät varhaiskasvatuspalvelut. Tuottajina palveluille toimivat kunnat, seurakunnat, yksityiset palveluntuottajat sekä eri järjestöt. Varhaiskasvatus jatkuu esiopetuksesta perusopetuksen ensimmäisille luokille. Näin ollen lapset, jotka ovat

oppivelvollisuusikäisiä ja käyttävät varhaiskasvatuspalveluja, kuuluvat varhaiskasvatuksen piiriin. (Stakes 2005, 11 – 12.)

2.2 Esiopetus ja sen tarkoitus

Kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta tai vaihtoehtoisesti hankkimaan esiopetuspalvelut kunnan alueella asuville lapsille vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista (Perusopetuslaki 628/1998 2:4). Esiopetuksen tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä oppimisvalmiuksia. Esiopetuksen tulee mahdollistaa kaikin puolin turvallinen päivä lapselle. Lapsesta huolehditaan ja hänen edistymistään uusissa asioissa edesautetaan päivittäin. Lapsen sosiaalisia, psyykkisiä, kognitiivisia, fyysisiä ja emotionaalisia ominaisuuksia tarkkaillaan ja vahvistetaan. Myös mahdollisiin ongelmiin puututaan ja pyritään välttämään niitä ennakoiden. Lapselle tarjotaan mahdollisuutta kanssakäymisiin muun muassa keskustellen, tehtävien kautta ja leikkien muiden lasten sekä aikuisten kanssa. Lapselle luodaan monenlaisia uusia elämyksiä, jolloin lapsella on mahdollisuus tutustua uusiin kiinnostaviin asioihin. Tarkoituksena on myös lujittaa lapsen myönteistä kuvaa itsestään, jolloin onnistuneet, sekä positiivisesti innostavat oppimistilanteet mahdollistavat lapsen itsetunnon kehittymisen. (Opetushallitus 2010, 6 - 9.)

Esiopetuksen tulee myös turvata lapsille sekä oppimiseen, että koulun aloittamiseen yhtäläiset edellytykset. Esiopetuksessa tulee lisäksi huomioida varhaiskasvatuksen sekä myös perusopetuksen sisältö, merkitys ja tehtävät päämäärineen. Esiopetuksen sisältöön ja lapsen esiopetukseen asetetaan tietyt tavoitteet. Tavoitteet muotoutuvat jokaisen lapsen kohdalla oppimista ja tilanteen vaatimaa kehitystä ajatellen. Jotta nämä tavoitteet lapsen kohdalla mahdollistuisivat, tulisi esiopetukseen osallistua säännöllisesti. Näin mahdollistetaan lapsen taitojen kehittyminen, sekä valmiuksia oppimaan ikäänsä vastaavalla tavalla. (Opetushallitus 2010, 7.) Tulee kuitenkin muistaa, että esiopetukseen osallistuminen on vapaaehtoista, eli lapsella on subjektiivinen oikeus osallistua esiopetukseen, ilman velvollisuutta tai pakkoa (Brotherus, Hytönen & Krokfors 1999, 161).

Esiopetuksessa lasta kannustetaan muun muassa ottamaan vastuuta sekä haasteita vastaan, opetetaan hyvälle tavolle, ymmärtämään oikean ja väärän ero, noudattamaan yhteisiä sääntöjä ja hyväksymään jokainen omana yksilönään erilaisuudesta huolimatta. Lapsi tulee esiopetuksen aikana tutustumaan omaan sekä muihin kulttuureihin, luontoon ja taiteeseen. Myös lapsen itseilmaisu kehittyy. (Opetushallitus 2010, 6-9.)

Yhteistyö eri toimijoiden kanssa mahdollistaa yhteisöllisen esiopetuksen onnistumisen. Tällöin yhteistyö muun muassa alkuopetuksen sekä muiden ammattilaisten, lasten ja koko perheen rooli on tärkeä. Näin ollen turvataan sekä mahdollistetaan lapsen kasvu ja kehitys. (Opetushallitus 2010, 10.)

Kuusamon kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma ohjaa toimintaa kuusamolaisissa esikouluissa. Kuusamon esiopetuksen opetussuunnitelma perustuu valtakunnallisiin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2010:27). Esiopetuksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on yhteistyö sekä vanhempien tukeminen kasvatuksessa. Lasta kohdellaan ja hänet huomioidaan esiopetuksessa yksilönä, jolloin myös hänen taustansa otetaan huomioon lapsen henkilökohtaista opetussuunnitelmaa laatiessa. Suunnitelmaa laatiessa huomioidaan lapsen kiinnostuksen kohteet, taidot, mahdolliset erityistarpeet sekä ongelmat oppimisen suhteen. (Kuusamon kaupunki 2011, 4 – 6.)

Kuusamossa esiopetusta toteutetaan koulujen yhteydessä. Esiopetus voi toteutua omissa esiopetusryhmissään tai alkuopetuksen kanssa samoissa tiloissa. Kuusamossa on tarjottu perustusopetuslain mukaista esiopetusta 1.8.2000 lähtien. Esiopetus on ilmaista, vapaaehtoista sekä mahdollista jokaiselle Kuusamossa asuvalle lapselle vuotta aiemmin kuin oppivelvollisuus alkaa. (Kuusamon kaupunki 2011, 4 - 6.)

3 ESIKOULULAISESTA KOULULAISEKSI

3.1 Siirtymävaihe esiopetuksesta alkuopetukseen

Curtis (1998) on havainnut, että siirtymävaihe esiopetuksesta alkuopetukseen tietää lapsen elämässä suurta muutosta. Lapsen aloittaessa koulun oppimisympäristö yleensä muuttuu. Esikoulussa rakennus, tilat, oppimateriaalit sekä lapsimäärät voivat olla usein paljon pienempiä kuin koulussa. Lisäksi myös lapsen sosiaalinen ympäristö tulee muuttumaan. Esiopetuksen lapsiryhmässä on voinut olla useampi aikuinen ohjaamassa ja jakamassa vastuuta, kun taas koulussa opettajat ovat useimmiten yksin luokkansa kanssa. Esiopetuksessa lapsen ja aikuisen välinen kommunikaatio on luontevaa, päivittäisten tuokioiden lomassa, kun taas koulussa oppitunnit ja opetus rajoittavat spontaania kanssakäymistä. (Brotherus ym. 1999, 208 – 209.)

Donaldsonin (1983) mukaan lapsen toimintatavat, kieli ja kommunikaatio muuttuvat siirryttäessä esiopetuksesta alkuopetukseen. Syynä muutokseen ovat muun muassa koulussa opettajan käyttämät käsitteet, joita lapsi ei ole vielä omaksunut. Curtis (1998) painottaa, että esiopetuksen ja koulun välisten toimintatapojen erot vaikuttavat siirtymävaiheessa. Kun esiopetuksessa opettelu on ollut vapaaehtoista, muuttuu se kouluun siirryttäessä pakolliseksi opiskeluksi. (Brotherus ym. 1999, 209.)

Kuten jo aiemmin kävi ilmi, on siirtymävaiheella lapsen elämässä suuri vaikutus. Lehtolan (2000) mukaan siirtymävaihe esiopetuksesta kouluun voi olla jopa yksi merkityksellisimmistä muutoksista lapsen elämässä. Koulunaloitus tuo mukanaan uusia haasteita kehittyä, sopeutua ja sosiaalistua. Useimmiten lapsi odottaa koulun alkamista, mutta ajatus kouluun siirtymisestä voi aiheuttaa lapsessa myös pelkoa, joka ilmenee lapsesta riippuen yksilöllisesti. Oirehtimiseen voi vaikuttaa lapselle läheisten aikuisten käyttäytyminen sekä lapsen suhtautuminen itseensä. Pelkoon voivat osaltaan vaikuttaa ulkoiset olosuhteet eli lapsen kasvuympäristö sekä identiteetin rakenteet. (Lehtola 2000, 29. Hakupäivä 12.5.2012.) Pelkoa voi myös aiheuttaa ajatus mahdollisesta kiusaamisesta. Koulukiusaamista on jos lasta kiusataan koulussa toistuvasti. Kiusaamisella tarkoitetaan toisen vahingoittamista ja loukkaamista henkisesti tai fyysisesti sekä eristämistä porukasta. Kiusattu on yleensä puolustuskyvytön ja kiusaajaansa heikompi, pienempi, nuorempi tai persoonaltaan sulkeutuneempi.

(Mannerheimin Lastensuojeluliitto a. Hakupäivä 20.5.2012.) Vanhemmat voivat olla osaltaan ehkäisemässä koulukiusaamista keskustelemalla lapsensa kanssa kiusaamisesta. Keskustellessa on hyvä ottaa esille, että kiusaaminen on väärin ja kiusaamisesta tulisi aina kertoa opettajalle tai vanhemmille. Lisäksi vanhemmat voivat pyytää lasta miettimään miten pahalta kiusaaminen tuntuisi omalla kohdalla. Lapselle kannattaa myös kertoa, että on rohkeaa puolustaa kiusattua. Vanhempien kannattaa myös tarkkailla mahdollisia muutoksia lapsen käyttäytymisessä. Useimmiten kiusatun mieli muuttuu apeaksi ja erilaiset kivut ja univaikeudet lisääntyvät. Vanhempien ja koulun on tärkeää tehdä yhteistyötä jos kiusaamista esiintyy. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto b. Hakupäivä 20.5.2012.) Useimmat peruskouluista ovat lähteneet mukaan valtakunnalliseen kiusaamisen vastaiseksi kehitettyyn KiVa Koulu- ohjelmaan, joka toimii työvälineenä kasvattajien käytössä. KiVa Koulu- ohjelma tarjoaa tietoa kiusaamisesta ja kiusaamiseen puuttumisesta. Oppilaille pidetään KiVa Kouluissa ”KiVa” oppitunteja, joiden tavoitteena on saada oppilaat toimimaan kiusaamisen vastaisesti ja puolustamaan kiusattua. KiVa Koulu- ohjelma on kehitelty myös vanhemmille oman oppaan, josta löytyy tietoa koulukiusaamisesta. (KiVa Koulu. Hakupäivä 20.5.2012.)

3.1.1 Lapsen kouluvalmius

Yleisenä käsityksenä suomalaisessa yhteiskunnassa kouluvalmius tarkoittaa lapsen kohdistuvia odotuksia ja valmiuksia, jotka tulisi olla täytettyinä ennen koulunaloitusta. Lapsella tulisi olla saavutettuna ennalta määritellyt valmiudet ja tietty kehitystaso, jotta koulun aloitus sekä ylipäättänsä koulunkäynti voisi olla mahdollista. Tämä saavutettava kehitystaso edellyttää lapselta tietynlaisia kokemuksia, taitoja ja tietoja. Näin ollen kouluvalmius tarkoittaa lapsen valmiuksia oppia uusia taitoja ja tietoja. Juntusen (1998) mukaan, edellä mainittujen valmiuksien kehittymiseen vaikuttaisi harjoittelu, perimä sekä ympäristön tuomat elämykset. (Kallio & Mäki 2000, 9 – 10. Hakupäivä 12.5.2012.)

Kouluvalmiuksia miettiessä olisi tärkeää ottaa huomioon myös koulun aloitusta edeltänyt varhaiskasvatusvaihe. Koulu- ja oppimisvalmiutta tulisikin tarkastella kokonaisuutena laajasti, lapsen aiemmat vaiheet huomioiden, jolloin yhteistyö eri

tahojen kesken on tarpeen. Lähtökohtana opetuksen aloitukselle tulisi olla lapsen valmius omaksua opetusta. Lisäksi huomionarvoista on miettiä koulun valmiutta eli onko koulu valmis vastaanottamaan lapsen. Jos opetusta toteutettaisiin lapsen kehitystasoin mukaisesti, omaisi jokainen lapsi kouluvalmiudet. (Kallio & Mäki 2000, 11 – 12. Hakupäivä 12.5.2012.)

Suomessa lapset aloittavat yleensä koulun samana vuonna, kun täyttävät seitsemän vuotta (Törnblom 2004, 27. Hakupäivä 12.5.2012). Kuitenkaan jokaisella lapsella ei välttämättä ole tarvittavia kouluvalmiuksia siinä vaiheessa, kun koulunaloitus olisi lapsen kohdalla ajankohtaista. Ellei lapsella ole valmiuksia aloittaa koulua ikäistensä kanssa samaan aikaan, tulee kysymykseen joko varhennettu koulunaloitus tai koulunaloituksen lykkääminen. (Linnilä 2011, 17.) Lykkääminen tarkoittaa useimmiten esiopetuksen kertaamista ja varhennettu koulunaloitus pidennettyä oppivelvollisuutta. Almqvistin (1994) mukaan olisi tärkeää yhdistää lapsen yksilölliset edellytykset koulun pedagogisten menetelmien ja vaatimusten mukaisesti koulunaloitus vaiheessa. Tällöin lapsen iällä koulunaloituksessa ei olisi niin suurta merkitystä. Koulua aloittavan lapsen persoonallisuuden emotionaalisiin perusedellytyksiin liittyy kyky oman vuoron odotukseen. Lisäksi lapsen tulee olla kiinnostunut asioista, ilman että häntä tarvitsisi pakottaa mihinkään. Lapsen on myös kyettävä yhteistyöhön muiden kanssa provosoimatta toisia. Jos edellä mainitut asiat sekä muut perusasiat ovat kunnossa, tulee lapsi tuntemaan olonsa koulussa turvalliseksi. (Törnblom 2004, 27 - 28. Hakupäivä 12.5.2012.)

Myös kuusamolaisten esiopetusikäisten lasten vanhemmille annettavassa tiedotteessa on luonnehdittu kouluvalmiutta. Sen mukaan kouluvalmius ilmenee haluna oppia uusia asioita. Tiedollisten ja taidollisten valmiuksien tulisi olla riittäviä, joka tarkoittaa, että lapsi ymmärtäisi tällöin kielellisiä käsitteitä ja olisi kiinnostunut numeroista, kirjaimista ja kynän käytöstä. Edellä mainittujen valmiuksien lisäksi lapsen tulee olla tunne-elämältään sekä sosiaalisesti tarpeeksi kypsä. Tiedotteessa kehoitetaan pohtimaan, kuinka lapsi tulee kestävänsä mahdollisia vastoinkäymisiä ja jaksako keskittyä tehtäviin, osaako lapsi puolustaa itseään ja tuleeko toimeen muiden lasten kanssa, kuinka lapsi osaa pitää huolen tavaroistaan sekä itsestään ja onko hän tarpeeksi omatoiminen. Tarkoitus kuitenkin olisi, että jokainen lapsi aloittaisi koulun ongelmitta, lapsen kehityksen mukaisesti. (Kuusamon kaupunki, hakupäivä 12.5.2012.)

Kiertävä erityislastentarhanopettaja käy tekemässä esikouluissa keväisin tarpeen mukaan kouluvalmiuden ryhmätutkimusta. Tehtävät, joiden avulla tutkitaan kouluvalmiuksia, ovat samankaltaisia kuin esikoulutehtävät, joten niihin ei ole tarpeen valmistautua mitenkään. Tehtävien kautta voidaan havaita mahdollisia viivästymisiä oppimisessa tai kehityksessä, jolloin lapselle mahdollistetaan tarpeellinen tuki. Myös kouluvalmiusarvio tai muu yksilötutkimus on mahdollista, jos vanhemmat, esikoulunopettaja ja kiertävä erityislastentarhanopettaja näkevät sen aiheelliseksi. Siinä tapauksessa perheneuvola tulee olemaan paikka, jossa yksilötutkimus toteutetaan. (Kuusamon kaupunki, hakupäivä 12.5.2012.)

3.1.2 Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ja tehostetun tuen mahdollisuus

Usein voi olla, että lapsi on vain yksi muiden joukossa, kun taas jokaista lasta tulisi ajatella ja kohdella omana yksilönään. Hiljainen lapsi saattaa helposti jäädä muiden varjoon, kun taas itseään esille nostava lapsi voi viedä liikaakin aikuisten huomiota. Lapsen tarpeet tulisi huomioida yksilöllisesti myös ryhmässä.

Linnilän (2011, 42) huomio on, että lapsen kehitys sekä myös hankaluudet kehityksen eri osa-alueilla ovat yhteydessä toisiinsa. Lapsen siirtymistä kouluun edesauttaa lapsen sosiaalisuus ja emotionaalisuus, jolloin lapsi on kykeneväinen yhteistyöhön muiden lasten sekä aikuisten kanssa ja jolloin hänellä on taito hallita ja näyttää tunteitaan. Linnilän mielestä lisäksi fyysisesti taitavat ja sosiaalisia sekä emotionaalisia taitoja omaavat lapset tulevat olemaan myös tiedollisesti taitavia.

Lapsen elämään ja tulevaisuuteen vaikuttavat myös elinolosuhteet. Elinolosuhteet tekevät lapsesta sen mitä hän on. Esimerkiksi kotona tapahtuneet asiat näkyvät lapsessa. Riitojen keskellä elävä lapsi kantaa mukanaan murheita, kun taas huolehtivassa ympäristössä elävä lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. Elinolosuhteilla on merkitystä ja vaikutusta lapseen sekä hänen käyttäytymiseensä. (Linnilä 2011, 42 – 43.)

Esiopetuksessa lapselle voidaan laatia henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma, jonka avulla pyritään tukemaan lapsen oppimista sekä kasvua.

Oppimissuunnitelma tehdään yhdessä lapsen, huoltajien sekä opettajan kanssa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan mahdollisia tukitoimia sekä tavoitteita lapsen oppimiselle. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmasta on hyötyä myös opettajalle työssään. Tämän lisäksi oppimissuunnitelmasta on apua myös lapsen huoltajalle, jolloin huoltaja saa paremmin käsityksen, missä asioissa hän voi parhaiten tukea lasta. (Opetushallitus 2010, 26.)

Lapsella on mahdollisuus saada tehostettua tukea tilanteen vaatiessa. Tällöin lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma on erityisen tärkeä ja tarpeellinen. Tehostetun tuen ollessa tarpeellinen, oppimissuunnitelmassa tulisi olla lapsen tarpeiden mukaan tietoja muun muassa erityistarpeista liittyen oppimiseen ja kasvuun, lapsen valmiudet oppimiseen, pedagogisia päätöksiä, tavoitteita lapsen oppimiselle ja muulle toiminnalle sekä kuinka edellä mainituissa asioissa on kehitytty ja kuinka kehitystä seurataan. Suunnitelma perustuu käsityksiin, jotka ovat muotoutuneet pedagogisessa arviossa. (Opetushallitus 2010, 26.)

Jos taas lapsi tarvitsee erityistä tukea, tehdään hänelle suunnitelma koskien henkilökohtaisen opetuksen toteuttamista. Suunnitelmaa tehdessä mukana ovat lapsen ja huoltajien lisäksi opettaja sekä tarpeen vaatiessa myös muita henkilöitä moniammatillisesta oppilashuoltoryhmästä. Suunnitelman tarkoituksena on auttaa lapsen oppimis- ja kasvuprosessia pitkän ajan tähtäimellä. Näin ollen suunnitelmasta tulee käydä ilmi muun muassa erityistarpeet, jotka koskevat lapsen oppimista, kasvua ja oppimisvalmiuksia, tavoitteita eri taitoihin liittyen, pedagogiset sekä oppimisympäristöön liittyvät päätökset, valvonta ja arviotavat liittyen lapsen kehitykseen, kartoitus moniammatillisesta yhteistyöstä, kuljetuksesta ja kuinka lapsen esiopetus toteutetaan. Myös huoltajien tarjoaman tuen muoto käy lapsen esiopetussuunnitelmassa ilmi. (Opetushallitus 2010, 28 – 29.)

3.2 Alku- ja perusopetus

Alkuopetus käsittää peruskoulun ensimmäisen ja toisen luokan opetuksen. Alkuopetuksen merkitys on tärkeä ja sen tulee linkittyä ennen alkuopetusta tapahtuneisiin lapsen oppimiskokemuksiin sekä lisäksi myös perusopetukseen jatkossa

(Brotherus ym. 1999, 29, 155.) Alkuopetuksessa tuleekin ottaa huomioon esiopetuksen sekä muun varhaiskasvatuksen antamat valmiudet, jolloin esi- ja perusopetuksesta on mahdollista muodostua kokonaisuudeltaan johdonmukainen (Opetushallitus 2004, 15).

Ensimmäisen ja toisen luokan aikana lapsi opettelee oppimista sekä työskentely- ja koululaisentaitoja. Opettajan tehtävä on tukea lasta oppimaan oppimisessa, sillä hän ei kykene siihen vielä yksin. (Brotherus ym. 1999, 109 – 110.) Alkuopetuksen tavoitteena on kehittää lapsen yksilöllisyyttä ja yhteisöllisyyttä, monipuolistaa ja harjoittaa lapsen työskentelytaitoja sekä opettaa lapselle erilaisia perustietoja ja –taitoja lapsen iän vaatiman tason mukaisesti. Näin ollen opettajan tulisi alkuopetuksessa kasvattaa lapsen halua oppia. (Brotherus ym. 1999, 158 – 161.)

Perusopetuslaissa ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty tietty oppimäärä perusopetukseen. Oppivelvollisuus koskee kaikkia lapsia, jotka asuvat Suomessa vakituisesti. Tavallisesti oppivelvollisuus alkaa samana vuonna, jolloin lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy joko silloin, kun oppivelvollisuuden alkamisesta on 10 vuotta tai sitten kun perusopetuksen oppimäärä on toteutettuna. Lapsella voi olla myös mahdollisuus pidennettyyn oppivelvollisuuteen sairauden tai vamman vuoksi. Tällöin tulee olla selvää, ettei tavoitteita, joita perusopetukseen on asetettu, kyetä suorittamaan yhdeksässä vuodessa. Näin ollen oppivelvollisuus alkaisi jo 6-vuotiaana ja kestäisi 11 vuotta. Oppivelvollisuus perustuu lakiin (Opetushallitus 2012a, hakupäivä 28.3.2012.) Perusopetuslain (1998) 4 §:n mukaan:

”Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Lisäksi kunta on velvollinen järjestämään oppivelvollisuuden alkamisvuonna esiopetusta 25 §:n 2 momentissa tarkoitettun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille ja niille lapsille, jotka 27 §:n mukaisesti aloittavat perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin.”. (Perusopetuslaki 628/1998 2:4.)

Perusopetuksen tarkoitus on opetuksen lisäksi myös osallistua lapsen kasvatukseen. Perusopetus on ilmaista, joten työskentelyvälineet, kirjat ja opetus eivät tule maksamaan oppilaalle tai tämän perheelle mitään. Myös koulussa tarjottava ateria on ilmainen.

(Opetushallitus 2012b, hakupäivä 28.3.2012.) Perusopetuslaissa (1998) 2 §:ssa opetuksen tavoitteista on määritelty seuraavaa:

”...opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja.”. (Perusopetuslaki 628/1998 1:2.)

3.3 Koulupäivien sisältö

Kuusamolaisen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaiden perusopetusta järjestetään 20 tuntia viikossa. Viikoittaiseen perusopetukseen sisältyy: äidinkieltä ja kirjallisuutta seitsemän tuntia, matematiikkaa kolme tuntia, ympäristö- ja luonnontietoa kaksi tuntia, uskontoa yksi tunti, musiikkia kaksi tuntia, kuvataidetta kaksi tuntia, käsityötä yksi tunti ja liikuntaa kaksi tuntia. (Kuusamon kaupunki 2010, hakupäivä 15.5.2012.) Opetushallituksen (2004) mukaan, ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaan vähimmäistuntimäärä on 19 tuntia viikossa (Opetushallitus 2004, 304).

Opettajan tehtävänä on oppilaan ohjaus, tukeminen ja kehittäminen koulunkäyntiin liittyen. Koulussa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma. Ensimmäisillä luokilla opettaja on vastuussa suunnitelman laatimisesta, jolloin kouluun siirtyessä suunnitelma voi pohjautua mahdolliseen esiopetuksen suunnitelmaan. Myöhemmissä vaiheissa oppimissuunnitelma laaditaan yhdessä opettajan ja muiden koulun asiantuntijoiden, oppilaan ja huoltajan kanssa. Suunnitelmasta käy ilmi koululaisen opinto-ohjelma sekä kuvaus oppimissuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi oppimissuunnitelman tulee sisältää mahdolliset tukitoimet oppilaalle. (Opetushallitus 2004, 22 – 23.)

Koululaisen oppimisympäristö muodostuu sosiaalisten suhteiden, psyykkisten tekijöiden sekä fyysisen ympäristön kokonaisuuksista, joissa oppiminen sekä opiskelu toteutuvat. Näin ollen sosiaalisen ja psyykkisen oppimisympäristön rakentumiseen vaikuttavia asioita ovat oppilaan ihmissuhteet sekä emotionaaliset ja kognitiiviset tekijät. Fyysiseen oppimisympäristöön sisältyvät oppimateriaalit ja opetusvälineet sekä koulun tilat ja rakennukset. Tärkeintä kuitenkin on, että oppimisympäristö on

turvallinen ja se tukee lapsen terveyttä, oppimista, motivaatiota ja kasvua. (Opetushallitus 2004, 18.)

3.4 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Perusopetuslain (1998/628) mukaan kunta voi hankkia ja järjestää ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa. Lisäksi toimintaa tulee tarjota kunnan päättämässä laajuudessa myös muille vuosiluokille. Kunnan velvollisuus on ilmoittaa etukäteen aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvistä asioista. Toimintaa järjestetään pääsääntöisesti arkisin kello 7.00 – 17.00 välillä koulun työvuoden aikana. (Perusopetuslaki 628/1998 8a:48b.)

Kuusamon kaupunki järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa 140 koululaiselle. Jos hakijoita on enemmän kuin 140, valitaan osallistujat toimintaan joko hakujärjestyksessä tai arpomalla. Ensimmäisen ja toisen luokan oppilaiden lisäksi aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjotaan oppilaille, jotka on otettu erityisopetukseen. Kuusamossa toimintamaksuksi tulee lasta kohden 1.8.2012 alkaen 70€/kk, osallistumispäivien määrästä riippumatta. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on luoda pohja hyvälle kasvulle sekä tukea lapsen terveyttä ja hyvinvointia kaikin puolin. (Kuusamon kaupunki 2012b, hakupäivä 15.5.2012.)

4 KODIN JA KASVATUSHENKILÖSTÖN VÄLISEN YHTEISTYÖN MERKITYS

4.1 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatuksessa kodin ja ammattilaisten välistä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Käsitteenä kasvatuskumppanuus tarkoittaa ”*vanhempien ja päivähoidon henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa*” (Suomen vanhempainliitto ry, hakupäivä 12.5.2012). Vastuu lapsen kasvatuksesta on yhdessä lapsen vanhemmilla sekä ammattilaisella eli opettajalla. Vastuu sisältää sitoutumista lujaan ja vakaaseen vuorovaikutukseen sekä yhteistyöhön, jolloin kasvatuskulttuuri ja kasvatusyhteisö ovat merkityksellisiä. (Nummenmaa 2006, 23.) Kasvatuskumppanuudessa keskeistä on vanhempien sekä ammattilaisten välinen molemminpuolinen luottamus, kunnioitus ja kuuleminen (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2012, hakupäivä 12.5.2012).

Lapsen parhaaksi olisi, jos lapsen vanhemmat ja opettaja jakavat tietojaan molemmin puolin lapsen kasvusta, kehityksestä, oppimisesta sekä yleensäkin lapsesta. Lapsen koulunaloitus on merkittävä asia myös lapsen vanhemmille ja siirtymävaiheessa vanhemmat voivatkin usein alkaa pohtia omaa vanhemmuuttaan. Epävarmuutta vanhemmuudessa ja kasvattajana voi esiintyä mutta ammattilaisiin sekä heidän asiantuntijuuteen yleensä luotetaan. Onhan vastuu kasvatuksesta myös koululla vanhempien lisäksi. Kasvatuskumppanuus opettaisi myös vanhemmat tukemaan paremmin lastaan kotona. (Linnilä 2011, 78 – 80.)

Suomessa kasvatuskumppanuutta esiintyy liian vähän. Ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta kyllä löytyy maastamme mutta vanhempien osallisuutta käytetään aivan liian vähän. Kasvatuskumppanuutta edesauttaisi, jos vanhempien asiantuntijuutta lapsestaan huomioitaisiin paremmin. Myös vanhempien tulisi luottaa omiin taitoihinsa kasvattajina eikä suinkaan myöntyä joka asiassa ammattilaisten mielipiteisiin. Kasvatuskumppanuus voi juurikin alkaa vanhempien mielipiteet huomioimalla. Jokainen lapsi on yksilö ja lapsen tarpeet oppimiseen ovat yksilöllisiä. Vanhemmat ovat parhaita lapsen kehityksen havainnoitsijoita ja heidän mielipiteet sekä havainnot tulisi ottaa huomioon esimerkiksi tuen tarpeen arvioinnissa. Lisäksi vanhemmille on tärkeää, että heitä kuunnellaan ja heidän tietouttaan lapsesta arvostetaan. Kodin ja koulun

toimiessa vuorovaikutuksessa, jokainen hyötyisi kasvatuskumppanuudesta. (Linnilä 2011, 80 – 81.)

4.2 Koulun ja kodin välinen yhteistyö

Ammattilaisen ja kodin välistä yhteistyötä toteutetaan jo esiopetuksessa (Opetushallitus 2004, 18). Esiopetusvuoden keväällä aletaan pohjustaa koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Lapsen tulevaan kouluun laitetaan esiopetuksesta esikoulunopettajan sekä huoltajien kanssa yhdessä täytetty tiedonsiirtolomake. Myös erityisopettajat ovat yhteistyössä esikoulunopettajaan sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajaan. (Kuusamon kaupunki 2011, 40.) Tätä esiopetuksen myötä syntynyttä yhteistyötä jatketaan alkuopetuksessa, jolloin myös vanhempien keskeiselle vuorovaikutukselle pyritään luomaan pohjaa (Opetushallitus 2004, 18). Perusopetuslaissa (1998) määrätään koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä (Perusopetuslaki 628/1998 1:3).

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun, muodostuu koulusta kodin ohella lapsen kasvatusyhteisö. Jotta lapsen oppimista ja kasvua voitaisiin tukea parhaalla mahdollisella tavalla, tulee kodin ja koulun toimia yhteistyössä sekä vuorovaikutuksessa keskenään. Vuorovaikutuksen myötä opettaja oppii tuntemaan lasta paremmin, jolloin hänen on helpompi suunnitella sekä toteuttaa opetusta. Lisäksi yhteistyön tarkoituksena on luoda turvallisuutta, parantaa hyvinvointia sekä edesauttaa lapsen oppimista koulussa. Vanhemmat huolehtivat ensisijaisesti lapsen kasvatuksesta, kun taas koulun ja opettajien tehtävänä on tukea vanhempia kasvatuksessa. Lisäksi koulun vastuulla on opettaa ja kasvattaa lasta yhtenä koulun jäsenenä. Lähtökohtana hyvälle yhteistyölle ovat yhdenvertaisuus, tasa- arvo sekä kunnioitus jokaista osapuolta kohtaan. Yhteistyön tulee toteutua sekä yksilö- että yhteisötasolla. (Opetushallitus 2004, 18.)

Vanhemmilla on mahdollisuus osallistua yhdessä opettajan kanssa opetuksen arviointiin ja suunnitteluun. Vanhempien tulee saada opettajalta informaatiota siitä, kuinka opetusta järjestetään ja opetussuunnitelmasta, sekä lisäksi koulun ja kodin välisen yhteistyön mahdollisuuksista ja oppilashuollosta. Lisäksi opettajan tehtävänä on tiedottaa vanhempia niin oppilaan, opettajan kuin vanhempienkin velvollisuuksista sekä oikeuksista. Tämä tarkoittaa, että opettajan rooli yhteistyön muodostamisessa on tärkeä,

joten opettajalta vaaditaan panostusta sekä aktiivisuutta kodin ja koulun välisen yhteistyön onnistumiseksi. Erityinen merkitys yhteistyöllä on juuri siirtymävaiheissa. (Opetushallitus 2004, 18.)

Kuusamon kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksissa ja täydennyksissä (2011) on määritelty, että kouluissa tulee järjestää vuosittain opetussuunnitelmaa sekä muuta toimintaa koskeva vanhempainilta. Koululaisen huoltajalla on myös mahdollisuus osallistua yhdessä huoltajan ja opettajan väliseen henkilökohtaiseen keskusteluun, jossa käsitellään lapsen asioita. Jokainen huoltaja saa myös tunnukset sähköiseen viestintäjärjestelmään, jonka kautta yhteydenpito kodin ja koulun välillä on mahdollista, unohtamatta kuitenkaan muita yhteydenpitotapoja. Mahdollisista poissaoloista ja sairastumisista huoltajan tulee ilmoittaa oppilaan opettajalle. Mikäli koulutyöhön liittyen tulee erimielisyyksiä, käsitellään ne oppilashuoltotyöpalaverissa. Lisäksi kouluissa on olemassa kehittämisyöryhmiä. Näihin ryhmiin kuuluvat rehtori, opettajien ja muun henkilökunnan ja huoltajien edustajia. (Kuusamon kaupunki 2011, hakupäivä 15.5.2012.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Metodologiset lähtökohdat

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on ”*todellisen elämän kuvaaminen*”, jolloin tutkimuksen kohdetta yritetään tutkia mahdollisimman perusteellisesti. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus havaita uusia tosiasioita. Yleensä tutkijan omat arvot määrittelevät, kuinka tutkittavat asiat ymmärretään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei ole kuitenkaan yleistää tutkittavaa asiaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74).

Laadullisen tutkimuksen aineisto hankitaan tavallisimmin todellisista tilanteista. Laadullista tutkimusta tehdessä, tutkija luottaa useimmiten käytyjen keskusteluiden ja havaintojensa perusteella hankkimaansa tietoon. Lisäksi tutkija voi hankkia täydentäviä tietoja erilaisilla testeillä ja lomakkeilla. Tutkijan tulee tarkastella keräämäänsä aineistoa perusteellisesti monelta kantilta, tarkoituksenaan paljastaa yllättäviä asioita. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Tavallisimpia tutkimusmenetelmiä aineistonkeruussa ovat kyselyt, haastattelut, havainnointi tai tiedot, jotka perustuvat dokumentteihin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Tällöin tutkittavien henkilöiden näkemys ja ääni ovat kuultavissa. Tutkittavat henkilöt valitaan tutkimukseen tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi useimmiten tutkimussuunnitelma tulee tarkentumaan tutkimuksen myötä, jolloin olosuhteet voivat muuttaa tutkimuksen kulkua. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Laadullinen tutkimus tarvitsee tuekseen teoriaa eli teoreettisen osuuden. Teorian osuus on merkittävä tutkimusetiikan, luotettavuuden, metodien sekä yleensäkin kokonaisuuden kannalta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 18.) Valitsin opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmiksi kyselyn ja haastattelun. Lisäksi opinnäytetyössäni teoria tukee tutkimusta.

5.2 Tutkimuskysymykset

Koulunaloitus on varmasti jokaiselle lapselle sekä todennäköisesti myös lapsen vanhemmille suuri muutos, joka herättää monenlaisia ajatuksia. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää esiopetusikäisiä lapsia sekä heidän vanhempiansa

mietityttäviä asioita liittyen siirtymävaiheeseen esiopetuksesta kouluun. Tutkimustani varten olen valinnut erään kuusamolaisen esiopetusryhmän. Pyrin saamaan vastauksia opinnäytetyössäni seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

Minkälainen käsitys lapsilla sekä heidän vanhemmillaan on tulevan koululaisen päivän sisällöstä?

Mitkä asiat ilahduttavat lapsia sekä heidän vanhempiaan liittyen koulunaloitukseen?

Minkälaisia huolenaiheita lapsilla ja vanhemmillä on liittyen koulunaloitukseen?

Minkälaista yhteistyötä vanhemmat toivovat kodin ja koulun välille?

Vastaukset edellä mainittuihin tutkimuskysymyksiin pyrin löytämään valitsemieni aineistonkeruumenetelmien avulla.

5.3 Aineistonkeruu

Aloitin opinnäytetyöni teon lokakuussa 2011, tutustumalla aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen sekä hakemalla tietoa eri tutkimusmenetelmistä. Valitsin tutkimukseni kohteeksi erään kuusamolaisen esikoulun. Anoin opinnäytetyötäni varten tutkimuslupaa (Liite 1) Kuusamon kaupungin lapsi- ja perhetyönjohtajalta Aini Naumaselta, joka antoi luvan tutkimukselleni. Lisäksi olin jo aiemmin maininnut esikoulun vanhempainillassa mahdollisesta tutkimuksestani sekä samalla tiedustellut vanhempien halukkuutta osallistua tutkimukseen.

Käytän opinnäytetyössäni laadullista tutkimusmenetelmää, joten suoritin aineistonkeruun kyselylomakkeella sekä haastattelemalla. Tutkimukseni aineistonkeruu tapahtui maaliskuun-huhtikuun 2012 aikana kuusamolaisessa esiopetusryhmässä. Keräsin aineistoa vanhempien kyselylomakkeiden avulla sekä haastattelemalla esiopetusryhmän lapsia. Valitsin tutkittavakseni oman työpaikkani esiopetusryhmän, jolloin lapset sekä heidän vanhempansa olivat minulle ennestään tuttuja. Näin ollen aineiston keruu sujui minulta luontevasti ja sain vastausprosentiksi täydet 100 %. Tutkimukseeni osallistui yhteensä 12 lasta vanhempineen.

Tutkimukseeni osallistuneessa esiopetusryhmässä on 12 lasta. Haastatelluista lapsista seitsemän oli poikia ja viisi tyttöä. Esiopetuksen lisäksi lapsilla on mahdollisuus saada tarpeen mukaan aamu- ja iltapäivähoitoa. Ryhmässä työskentelee yksi lastentarhanopettaja sekä yksi avustaja/ iltapäivähoitaja. Esiopetus sekä esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoito järjestetään koulun yhteydessä, erillisessä esiopetusryhmässä esikoulun omissa tiloissa, mutta lounaalle esikoululaiset menevät lähellä sijaitsevalle koululle, jossa ovat luokat 1-6. Myös lounaan jälkeinen satuhetki sekä ulkoilu tapahtuvat koulun tiloissa/ alueella. Lisäksi esikoululaiset käyttävät koulun liikuntasalia jumppatuokioissaan. Koulun kanssa tapahtuvan yhteistyön avulla lapset pääsevät jo esiopetuksen aikana tutustumaan koulun tiloihin, henkilökuntaan sekä muihin oppilaisiin, jolla on varmasti positiivista vaikutusta siirtymävaiheeseen esiopetuksesta kouluun.

Suoritin lasten aineistonkeruun haastattelemalla, johon anoin vanhemmilta luvan (Liite 2). Kaikki 12 lasta saivat luvan osallistua haastatteluun. Olin alun perin ajatellut suorittaa ryhmähaastattelun, haastattelemalla lapsia pienissä kahden- kolmen hengen ryhmissä mutta haastatteluja aloitellessani, päätin suorittaa haastattelut yksilöhaastatteluina. Näin lapset pääsivät helposti käymään haastateltavina askartelujen lomassa. Samalla myös vältettiin samat vastaukset kaverin kanssa. Suoritin haastattelut yksin, ilman muuta henkilökuntaa, sillä olinhan lapsille ennestään tuttu. Haastattelupaikaksi valitsin toimistohuoneen eli mahdollisimman rauhallisen tilan esikoulusta. Haastattelut kestivät noin 15 minuutista puoleen tuntiin. Suoritin haastattelut kahtena päivänä.

Kysyin haastatteluiden alussa lapsilta, ovatko he kuulleet, että aion haastatella heitä ja varalta vielä kerroin, mistä aiomme jutella. Sen kummempia esittelyjä ei tarvittu puolin eikä toisin. Kyselin lapsilta järjestyksessä etukäteen mietittyjä kysymyksiä. Välillä lasten vastaukset liittyivät johonkin toiseen kysymykseen, jolloin kysymysten järjestys saattoi hieman muuttua haastattelun edetessä. Kirjoitin lasten vastaukset ylös ja tein samalla muistiinpanoja lasten käyttäytymisestä, kuten oliko lapsi esimerkiksi jännittyneen oloinen. Kysytyäni kaikki kysymykset, kertosin vielä kysymykset kohta kohdalta ja luin haastateltavan vastaukset ääneen. Näin lapsilla oli mahdollisuus lisätä, poistaa tai muuttaa vastaustaan. Haastattelun lopuksi kiitin hyvistä vastauksista ja kehuin, kuinka hyvin haastattelu oli mennyt.

Haastattelun hyvänä puolena voidaan mainita joustavuus. Haastattelussa mahdolliset väärinkäsitykset pystytään oikaisemaan, kysymykset toistamaan, tutkittavan kanssa voidaan keskustella ja häntä voidaan havainnoida. Lisäksi tutkija voi päättää, missä järjestyksessä kysymykset esitetään. Suositeltavaa olisi kuitenkin antaa tutkittaville tutkimuskysymykset tai ainakin aiheet jo etukäteen. Myös haastattelun ajankohta ja lupa haastatteluun tulisi olla sovittuna. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

Vanhempien aineistonkeruun suoritin esiopetusryhmän vanhemmille. Olin alun perin ajatellut haastatella vanhempia mutta päädyin kuitenkin aikaa säästääkseeni sekä paremman vastausprosentin toivossa kyselylomakkeeseen. Laadin vanhemmille kyselylomakkeen (Liite 3), jossa oli avoimia kysymyksiä liittyen tutkimuskysymyksiini. Avoimet kysymykset tarkoittavat lomakkeessa olevaa kysymystä, jonka jälkeen on vastausta varten tyhjä tila (Hirsjärvi ym. 2009, 198). Lomaketta tehdessäni pyrin miettimään selkeitä ja tarpeellisia kysymyksiä, jotta kyselyyn olisi helppoa sekä mielekästä vastata. Näin myös vastausprosentista tulisi mahdollisimman suuri. Jouduinkin hieman muokkaamaan ja karsimaan kysymyksiä, ennen kuin sain lopullisen kyselylomakkeen valmiiksi.

Vein kyselylomakkeet esikouluun maaliskuun 2012 lopussa, jossa ne jaettiin esikoululaisten reppuihin kotiin vietäviksi. Kyselyn mukana oli kirjekuori, jossa vanhemmat saattoivat palauttaa kyselyt nimettömänä esikouluun. Laitoin myös samalla tekstiviestin jokaisen lapsen vanhemmalle, jotta he tietävät kyselystä. Vastausaikaa kyselyihin oli noin viikko, jonka aikana melkein kaikki kyselyt oli palautettu esikoulussa olevaan postilaatikkoon. Jatkoin kuitenkin vielä viikolla vastausaikaa, jotta loputkin vanhemmat kerkeisivät halutessaan vastata. Jaoin kyselyjä yhteensä 12, joista jokainen kysely palautettiin. Näin ollen lopulliseksi vastausprosentiksi tuli 100 %.

Kyselyn hyvänä puolena voitaisiin pitää mahdollisuutta laajaan tutkimusaineistoon. Lisäksi sen etuna on tutkijan ajan säästäminen, sillä kyselylomake on mahdollista lähettää tarpeen vaatiessa lukuisille henkilöille. Kyselyn alussa käytin monivalintakysymyksiä, joista kävi ilmi vastaajan taustatietoja. Kyselyssä käyttämäni avoimet kysymykset puolestaan mahdollistavat vastaajan todellisen mielipiteen ilmaisun, toisin kuin esimerkiksi kyselyt, joissa on monivalintatyypisiä kysymyksiä,

jolloin vastaajan tulee valita joku valmiista vaihtoehtoista. (Hirsjärvi ym. 2009, 195, 198, 201.)

5.4 Aineiston analyysi

Erittäin olennaista tutkimuksessa ovat aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Aineistoa analysoidessa tutkija havaitsee vastaukset asettamiinsa kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 221.) Tutkimusta tehdessä tutkija kohtaa monta haastavaa vaihetta tutkimuksensa aikana. Aluksi täytyy sisäistää tutkimuksensa aihe, jonka jälkeen tutkija voi alkaa kerätä aineistoa eli suorittaa esimerkiksi haastatteluita. Aineiston keruun jälkeen alkaakin työläs vaihe, jolloin aineisto tulisi litteroida eli kirjoittaa puhtaaksi, jonka jälkeen tutkija voi suorittaa aineiston analyysin. Analysointi mahdollisuuksia on olemassa useita erilaisia, joista tutkijan tulee valita itselleen sopivin tai sopivimmat tutkimuksensa kannalta. Analysointivaihe on pitkä, joten myös aikaa tulisi varata reilusti tutkimukseen. (Eskola 2010, 179 – 181.) Tutkijan tulisi aloittaa aineiston käsittely ja analysointi niin pian kuin mahdollista aineiston keruun tapahduttua (Hirsjärvi & Hurme 1995, 108). Aineiston kerääminen ja analysointi voivat myös tapahtua samaan aikaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa (Metsämuuronen 2001, 51).

Melko tavallinen analyysimenetelmä, joka sopii laadulliseen tutkimukseen, on sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Käytin myös itse edellä mainittua analyysimenetelmää tutkimuksessani. Aineistoa analysoidessa tulisi ensin päättää, mitkä asiat aineistossa todella kiinnostavat tutkijaa, jonka jälkeen aineistosta rajataan kyseiset asiat ja erotetaan ne ylijäävästä aineistosta. Sen jälkeen aineisto voidaan teemoittaa, josta sitten kirjoitetaan yhteenveto. Aineistosta löytyy varmasti paljon tutkijaa kiinnostavaa materiaalia mutta tutkijan tulee pysyä tiukasti valitsemallaan alueella ja kirjoittaa siitä kaiken, mitä pystyy. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.) Tutkijalla ei saisi olla tutkimustuloksesta tiettyä oletusta enakkoon, jossa pysyy vahvasti. Muutoin tutkimustulokset analysoitavasta aineistosta muuttuvat helposti tutkijan oletusten mukaisiksi. (Metsämuuronen 2001, 50.)

Lasten haastatteluissa kirjasin vastausten lisäksi ylös myös lisämuistutpanoja. Aina kunkin haastattelun päätyttyä, kirjoitin ylös huomioitani lapsen halusta osallistua

haastatteluun, oliko lapsi jännittynyt, käytiinkö samalla muita, haastatteluun liittymättömiä asioita läpi, kuuluiko taustamelua tai oliko lapsi keskittynyt. Kun kaikki haastattelut oli saatu päätökseen, aloin tekemään heti yhteenvetoa haastatteluista, jotta muistaisin mahdollisimman tarkasti haastatteluiden kulun. Ajattelin aluksi käyttää analysoinnissa eri teemoja, joiden alle kokoan lasten vastauksia, mutta mielestäni kuitenkin yhteenveto ja sen kautta esille tulleet asiat olivat parempi vaihtoehto tässä tapauksessa.

Saatuani vanhempien kyselylomakkeet takaisin, aloin lukea niitä innolla. Luin aluksi jokaisen lomakkeen läpi, lähinnä huomatakseni millaisia asioita vanhemmat ovat kirjoittaneet ja ovatko vastaukset sellaisia, että lomakkeet voidaan hyväksyä tutkimukseen. Tutkijan tulee tarkistaa kerätystä aineistosta, tarvitseeko esimerkiksi lomakkeita hylätä. Hylkäys voi johtua vaikkapa siitä, että lomakkeesta puuttuu tarpeellisia tietoja tai siinä esiintyy huomattavia virheitä. Hylkäystä ei kuitenkaan kannata tehdä, jos lomakkeesta puuttuu vain yksi vastaus, jos muutoin lomake on hyvin täytetty. (Hirsjärvi ym. 2009, 221.) Joistain lomakkeista puuttui yhdestä kohtaa vastaus mutta muuten vastauslomakkeet olivat niin huolellisesti täytettyjä, että pystyin hyväksymään jokaisen lomakkeen tutkimukseeni. Tämän jälkeen aloitin varsinaisen analysoinnin. Erottelin aluksi lomakkeet, joiden perusteella perheen esikoululainen on lapsista vanhin eli heiltä on ensimmäinen lapsi menossa kouluun, erilleen lomakkeista, joiden perusteella perheessä on jo vanhempia koululaisia. Näin pystyin havaitsemaan, onko vanhempien ajatuksissa eroavaisuuksia, jos perheessä on jo esimerkiksi vanhempia koululaisia. Sen jälkeen kävin läpi kyselyn vastaukset kohta kohdalta ja yhdistin aina jokaisen kysymyksen vastaukset yhteen.

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyys on tärkeää muistaa tutkimusta tehdessä. Tutkimuksen tulisi olla eettisesti kestävä. Eettisyys on perusta tutkimuksessa myös laadulle ja luotettavuudelle, jolloin tutkijan tulisi olla eettisesti sitoutunut tutkimukseensa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.) Tutkijalla on vastuu tulosten sovellutuksista, joita tutkimuksessa esiintyy. Sen vuoksi tutkijan tulee olla tietoinen, miksi tutkimusta on alun perin alettu tekemään ja

kuka on valinnut tutkimuksen aiheen, sillä myös itse tutkimusaiheen valinta on eettinen valinta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129 – 130.)

Jokaisella tutkimukseen osallistuvalla on eettisenä perustanaan ihmisoikeudet. Tutkijan tulee käydä tutkittavien kanssa eräitä asioita läpi, ennen kuin tutkittavat osallistuvat tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista, joten tutkittava voi halutessaan jättää osallistumatta tutkimukseen, jättää omalta osaltaan tutkimuksen kesken tai estää myöhemmin itseensä liittyvän aineiston käytön. Tutkittavan tulisi myös olla tietoinen etukäteen edellä mainituista mahdollisuuksista. Tutkittavilla tulee olla tiedossa miksi ja miten tutkimusta tehdään sekä liittyykö tutkimukseen joitain riskejä. Tutkittavien oikeuksista tulee pitää huolta, jolloin myös tutkimuksessa esiin tulleita tietoja tulee käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon tutkittava on antanut luvan. Tietoja ei saa luovuttaa ulkopuolisille ja niiden on oltava ehdottomasti luottamuksellisia. Myös identiteettisuojausta tulee pitää huoli, etteivät tutkittavien henkilöllisyydet paljastu. Lisäksi on erittäin tärkeää, että tutkimuksessa tutkija tuntee vastuunsa, on rehellinen sekä pitää lupaamistaan asioista kiinni. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Tutkijan tulee esitellä mahdollisimman tarkasti tutkimuksensa toteutus vaihe vaiheelta, jotta laadullinen tutkimus olisi riittävän luotettava. Olosuhteet aineiston keruusta tulee käydä ilmi totuudenmukaisesti. Tällä tarkoitetaan, että esimerkiksi haastatteluista tulee olla tiedossa käytetty aika sekä mahdolliset tulkinnat virheissä ja häiriötekijät. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.)

Olen saanut tutkimusluvan opinnäytetyöni tekemiseksi. Lisäksi olen saanut luvan vanhempien kyselyyn ja lasten haastatteluun. Informoin esikoululaisten vanhempia jo aiemmin syksyllä olleessa vanhempainillassa opinnäytetyöstäni sekä lasten ja vanhempien mahdollisuudesta osallistua tutkimukseeni. Ennen haastattelujen alkamista toimitin jokaisen lapsen vanhemmalle lupalapun, jolloin heillä oli mahdollisuus päättää, saako heidän lapsensa osallistua haastatteluun. Lupalapun mukana meni saatekirje haastattelun sisällöstä. Laitoin samalla vanhemmille kyselylomakkeen, jonka yhteydessä kävi ilmi kyselyn tarkoitus, mihin sitä tullaan käyttämään ja yhteystietoni mahdollisia kysymyksiä varten. Haastatteluihin sekä kyselyyn osallistuminen olivat

vapaaehtoisia, joista jokaisella olisi ollut halutessaan mahdollisuus kieltäytyä. Haastattelut sekä vastauslomakkeet aion tuhota heti opinnäytetyöni valmistuttua.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Taustatiedot

Opinnäytetyötäni varten tekemäni tutkimus tehtiin kuusamolaisessa esiopetusryhmässä. Tutkimukseeni osallistuivat esikoulun lapset sekä heidän vanhempansa. Esiopetusta järjestetään alakoulun yhteydessä, erillisessä esiopetusryhmässä esikoulun omissa tiloissa. Esikoululaiset käyvät läheisellä koululla päivittäin syömässä, viettämässä satuhetkeä sekä ulkoilemassa. He myös käyttävät koulun jumppasalia viikoittain sekä tilanteen mukaan tekevät muutenkin yhteistyötä.

Tutkimukseen osallistuvia lapsia oli yhteensä 12. Lapsista viisi oli tyttöjä ja seitsemän poikia. Jokainen esikoulun lapsista oli saanut vanhemmiltaan luvan osallistua tutkimukseen. Tutkimus toteutettiin lasten kohdalla yksilöhaastatteluina, jossa lapset saivat kertoa mielipiteitään sekä ajatuksiaan liittyen koulun aloitukseen.

Esikoululaisten vanhemmat osallistuivat tutkimukseeni kyselylomakkeeseen vastaamalla. Kyselylomakkeet sisälsivät avoimia kysymyksiä lapsen koulunaloitukseen liittyen. Toimitin kyselylomakkeet esikouluun, jossa lomakkeet jaettiin kotiin vietäviksi, esikoululaisten reppuihin. Laitoin samana päivänä vanhemmille tekstiviestin, jotta he osaisivat odottaa kyselyitä. Kaikki 12 lomaketta palautettiin pidennetyn palautuspäivän jälkeen, jolloin vastausprosentiksi tuli 100 %. Kyselyyn olivat vastanneet kahdeksan äitiä, yksi isä sekä kolmeen kyselyyn molemmat vanhemmat. Viidestä vastauksesta kävi ilmi, että esiopetuksessa oleva lapsi on perheen vanhin lapsi eli näin ollen seitsemässä perheessä on esikouluikäistä vanhempia lapsia.

Esittelen tutkimustuloksissani yhteenvedon lasten haastatteluista sekä vanhempien lomakkeista saaduista tuloksista. Lisäksi käytän teoriaa ja vertaan tuloksia aiemmista tutkimuksista saatuihin tuloksiin. Käytän myös tutkimustuloksia selventääkseni joitain suoria lainauksia haastatteluista ja kyselyistä saaduista vastauksista. Olen merkinnyt lasten haastattelut järjestysnumeroin ja vanhempien vastaukset aakkosin. Lainausten perässä mainitsen onko kyseessä haastateltava vai kyselyyn vastaaja, haastateltavan järjestysnumeron sekä vastaajan aakkosen.

6.2 Lasten ja vanhempien mietteitä tulevan koululaisen päivien sisällöstä

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla pyrin selvittämään, millainen käsitys lapsilla ja vanhemmilla on tulevan koululaisen päivän sisällöstä. Lapset saivat miettiä koulupäivän sisältöä vertaamalla koulua esiopetukseen. Monilla lapsilla tuli mieleen opiskelu- ja luokkaympäristö, kuten esimerkiksi pulpetit, joita koulussa tulee olemaan. Myös liitutaulut, ruokala ja luokat liittyivät vahvasti monen lapsen ajatuksissa koulupäivän sisältöön.

”Ku siellä on erilaista ne pulpetit ku täällä ei niitä oo” (Haastateltava 8).

Esiopetuksessa tavallinen kodinomaisuus katoaa vähitellen koulun alettua, sillä opiskeluympäristössä tulee ottaa huomioon erilaisia asioita opiskelun alettua. Opetussuunnitelma vaikuttaa siihen, minkälaiseksi opiskeluympäristö tulee muotoutumaan. (Brotherus ym. 1999, 91 – 92.)

Useimmat lapsista tiesivät sanoa, että koulussa annetaan läksyjä, opetellaan matematiikkaa ja siellä on koulukirjoja, joista opitaan ”juttuja”. Lisäksi useat yhdistivät koulupäiviin askartelun, ulkoilun ja välitunnit. Suurin osa lapsista oli sitä mieltä, että koulussa leikitään vähemmän mutta monet kuitenkin ajattelivat, että koulussa tehdään aika paljon samoja asioita kuin esikoulussa.

”Siellä ei leikitä yhtä paljon mitä eskarissa. Siellä on samanlaisia tehtäviä niinku numeroista ja luvuista. Sitten siellä opetellaan niinku eskarissa.” (Haastateltava 3.)

Linnilän (2011) tutkimuksessa puolestaan lapset ajattelevat leikin olevan yksi keskeisimmistä asioista koulunaloituksessa. Leikin ohella myös kaverit ovat tärkeässä asemassa koulussa. Linnilän mielestä aikuisten tulisi kiinnittää enemmän huomiota lapsen tarpeeseen leikkiä sekä ottaa myös lasten mielipiteet huomioon. Linnilä onkin huolestunut leikin vähenemisestä ja mikä sen merkitys tulee olemaan. (Linnilä 2011, 179.) Lasten haastatteluista ei suinkaan ilmene, että leikin merkitys vähenisi, vaan

lapset itse ajattelevat esiopetuksen ja koulun sisältöä vertaillen leikin ja leikkiajan vähenevän koulun alkaessa. Brotheruksen ym. (1999, 92) mukaan leikkiä voidaan käyttää tietyissä työ- ja toimintatavoissa, jolloin leikin merkitys on huomioitu opetussuunnitelmassa lähinnä kasvatustavoitteiden vuoksi.

Useimmat vanhemmista olivat hyvin tietoisia siitä, minkä pituisia tulevan koululaisen koulupäivät voisivat olla.

”Koska lapsi ei ole ensimmäinen joka aloittaa koulun, niin aika tarkka käsitys” (Vastaaja I).

Monissa vastauksissa kävi ilmi, ettei vanhemmalla ollut käsitystä, mitä kaikkia oppiaineita tulevan koululaisen päivään tulee sisältymään. Useilla oli kuitenkin aika selkeä mielikuva tai ainakin arvaus joistakin oppiaineista, joita koulussa tullaan opettelemaan.

”En tiedä esim. minkä pituisia koulupäivät on, mutta käsitys on, että koulupäivät olisi 4-5h päivässä. Painotus oppiaineissa äidinkieli ja matematiikka. Ei ole käsitystä, mitä muita oppiaineita mahdollisesti on. (Kuvaamataito, liikunta, musiikki mitä muuta?)” (Vastaaja D.)

Alkuopetuksen ja muun perusopetuksen on oltava yhteyksissä toisiinsa (Brotherus ym. 1999, 155). Perusopetuksen opetussuunnitelman (2004) perusopetuksen tuntijaon mukaan, ensimmäisen vuosiluokan oppilaiden vähimmäistuntimäärä viikossa on 19 tuntia (Opetushallitus 2004, 304). Kuusamossa ensimmäisen vuosiluokan oppilaille järjestetään perusopetusta 20 tuntia viikossa. Ensimmäisellä luokalla perusopetukseen sisältyy: äidinkieltä ja kirjallisuutta, matematiikkaa, ympäristö- ja luonnontietoa, uskontoa, musiikkia, kuvataidetta, käsitöitä sekä liikuntaa. (Kuusamon kaupunki 2010. Hakupäivä 15.5.2012.)

Suurin osa vanhemmista ajatteli lapsen päivän sisällön muuttuvan nykyisestä esikoululaisesta koululaiseksi siirryttäessä järjestelmällisemmäksi, jolloin lapsen tulee itse alkaa ottaa enemmän vastuuta tekemisistään.

”Asiallisesti päivät pysyvät suunnilleen samanpituisena, mutta sisältöä ja säännöllisyyttä varmasti tulee ekaluokalla enemmän. Läksyjen teko ja muutenkin jonkinlainen vastuu omista tekemisistä tulee uutena asiana.”
(Vastaaaja K.)

Brotheruksen ym. (1999, 157) mukaan alkuopetuksessa oppilaalle tulee opettaa oppimista, koululaisena oloa sekä eri tapoja työskennellä. Vastauksista kävi myös vahvasti ilmi, että vanhempien mielestä leikit sekä leikinvarjolla oppiminen vähenevät, jolloin oppiminen tapahtuisi enemmän kirjojen avulla sekä selkeästi opettamalla. Lisäksi lapsi alkaa saada läksyjä, jolloin lapsen päivä muuttuu selkeästi koulumaisemmaksi.

”Eskarissa oppiminen tapahtuu leikin varjolla. Koulussa on jo selkeästi ”opiskelua”” (Vastaaaja C).

Esiopetuksessa lapsi oppii usein tiedostamattaan toiminnan kautta. Toiminta voi olla esimerkiksi leikkimistä, jonka myötä lapsi opettelee erilaisia taitoja, asenteita ja tietoja. Koulussa puolestaan oppiminen on tietoista, joka tulee opiskelun myötä. (Brotherus ym. 1999, 169.) Myös lukujärjestys tulee uutena kuvioihin ja tehtävien määrä lapsen koulupäivän aikana kasvaa. Vanhemmilla oli myös ajatus, että lapsen kaveripiiri tulee laajentumaan koulun alun myötä. Lisäksi lapset joutuvat selviytymään päivästä aiempaa itsenäisemmin, joka vastausten perusteella toisaalta huolettaa, mutta myös aiheuttaa ylpeyttä vanhemmissa. Karikosken (2008) tutkimuksessa vanhemmat toivoivat lapsen itsenäistyvän jo esikoulussa. Itsenäistymisen merkitys kävi ilmi etenkin työssäkäyvien vanhempien vastauksissa, jolloin lapsen itsenäistyminen ja arjessa selviytyminen helpottaisi kiireistä elämäntilannetta. (Karikoski 2008, 112.)

6.3 Lapsia ja vanhempia ilahduttavat asiat koulunaloituksessa

Lasten mielestä ylivoimaisesti kivointa koulunaloituksessa on välitunnit, koska silloin saa leikkiä ja ulkoilla. Myös tutut, hyvät leikkikaverit ja uudet kaverit ilahduttavat lapsia.

”Se on tosi kivvaa ku saapi kavereita, semmosia siistin näkösiä.”
(Haastateltava 8.)

Kouluiässä lasten suuntautuminen muihin ikäisiinsä lapsiin on hyvin tavallista. Pojille on yleisempää toimia isoissa porukoissa, kun taas tytöt liikkuvat useimmiten kahdenporukoissa. Lapselle on tärkeää kuulua johonkin yhteisöön, porukkaan. Näin hän pystyy omaksumaan toimintatapoja ja työnjakoa sekä pitämään kiinni sovitusta säännöistä. Lisäksi hän pystyy käsittelemään paremmin tunteitansa sekä ottamaan muiden tunteet huomioon. (Launonen & Pulkkinen 2004, 53.) Välituntien ja kavereiden lisäksi tulevat läksyt tuntuvat muutaman lapsen mielestä kivoilta ja eräs lapsista odotti jo pluslaskuja. Salon (1999) tutkimusten mukaan lapsi kokeekin koulukirjat ja läksyt suureksi asiaksi, johon vaaditaan lapselta vastuuntuntoa (Karikoski 2008, 43). Yhden lapsen mielestä taas on kivaa, kun koulussa saa kokea erilaisia juttuja kuin esikoulussa. Lisäksi hän mainitsi myös oman pulpetin kivaksi asiaksi. Yksi lapsista ei osannut erikseen määritellä, mikä koulun aloituksessa on kivointa. Hänen mielestään koulun aloitus vaan tuntuu kivalta. Täytyy kuitenkin muistaa, että lapset voivat kokea saman asian monin eri tavoin. Avoin ja innostunut lapsi voi kokea uudet tilanteet mukavina, kun taas ujompi lapsi saattaa pelätä tilannetta. (Launonen & Pulkkinen 2004, 54.)

Vanhempien vastausten perusteella voi päätellä, että useimmat vanhemmat iloitsevat lapsen omasta innostuksesta aloittaa koulun.

”Lapsi on innoissaan lähdössä koulutaipaleelle” (Vastaaja H).

Lisäksi heitä ilahduttaa, että lapsi oppii lukemaan, tulevat luokkakaverit ja isommat koululaiset ovat lapselle ennestään tuttuja. Tutut luokkakaverit ovat tärkeä osa lapsen koulunaloitusta, sillä kavereiden tuki esimerkiksi koulumatkoilla voi Karikosken (2008) tutkimuksessa vanhempien mielestä helpottaa koulunkäyntiä ja koulunaloitusta (Karikoski 2008, 112). Vanhempien vastauksista kävi myös ilmi, että vanhemmat ovat tyytyväisiä siitä, että oppimisympäristö on tullut tutuksi esiopetusvuoden aikana ja tuleva koulu on pieni.

”Koulu on pieni ja kasvuympäristö tuttu. Suurin osa kavereistakin on tuttuja.” (Vastaaja A.)

Yhdessä vastauksessa puolestaan toivottiin, että lapselle tulisi koululaisena olemisen myötä myös ymmärrystä lisää eri asioiden suhteen. Karikosken (2008) mukaan aikuisen suhtautuminen lapseen muuttuu hieman lapsen aloittaessa koulun. Tämä johtuu siitä, että koululaiselta odotetaan tiettyä käyttäytymistä jota ei vielä esikoululaiselta odoteta. (Karikoski 2008, 62.) Yhdessä vastauksessa taas iloittiin tulevista koulujuhlista, joissa saa nähdä oman lapsen esiintyvän. Vastauksissa korostui selkeästi vanhempien ylpeys lapsen aloittaessa koulutaipaleen. Lisäksi useiden vanhempien vastauksesta huokuu ilon lisäksi haikeus siitä, että heidän lapsensa on kasvanut jo ”isoksi”.

Lisäksi kyselin vanhemmilta ja lapsilta, kuinka he aikovat valmistautua yhdessä koulunaloitukseen. Vanhempien vastauksissa valmistautuminen tapahtuu keskustelemalla lapsen kanssa koulusta, säännöistä, käytöstavoista, läksyistä sekä muista lasta kiinnostavista asioista.

”Opetellaan aamun rutiineja kotona sekä koulumatkaa. Rohkaistaan lasta, että jokainen oppii omalla ajallaan asiat. Kerrotaan koulun säännöistä, joita on noudatettava.” (Vastaja B.) ”Luodaan positiivista suhtautumista ja kaikkien muidenkin huomioon ottamista.” (Vastaja F.)

Lisäksi useimmat vanhemmista aikovat opetella lapsensa kanssa koulureitin, jotta lapsi osaisi kulkea koulumatkan turvallisesti yksin.

”Varmaankin juttelemme asiasta ja siitä miten siellä tulee toimia. Paljon ratkaisee se, kuinka valaiseva kouluun tutustumispäivä on. Kouluunmenoreitti käydään läpi. Paljon valmiuksia esikoulu on jo antanut ja koulu fyysisenä ympäristönä on tullut lapselle tutuksi.” (Vastaja D.)

Vanhemmat aikoivat käydä myös jokapäiväisiä käytännön asioita läpi, jottei lasta jännittäisi koulun aloitus niin paljoa. Lisäksi kouluvarusteiden hankkiminen kävi ilmi kahdessa vastauksessa. Osassa perheistä vanhemmat sisarukset ovat jo kertoneet kouluun liittyvistä asioista ja vanhemmillekin koulun aloitus on jo tuttua vanhempien sisarusten osalta, mutta tulee kuitenkin muistaa, että tulevalle koululaiselle asia on uusi ja merkittävä.

Lasten vastauksissa painottui selvästi koulutarvikkeiden hankinnan merkitys, kysellessäni, miten he aikovat valmistautua koulunaloitukseen. Suurin osa lapsista aikoi hankkia uuden repun, penaaalin ja kyniä sekä muutama lapsista uusia vaatteita.

”Ostan repun, laitan jotain vaatteita. Pitää ostaa vaatteita ja kengät, jotka helppo laittaa.” (Haastateltava 11.)

Muutama lapsista ei vielä tiennyt, miten aikoo valmistautua koulunaloitukseen ja kaksi lapsista ei aikonut valmistautua mitenkään. Yksi lapsista oli jo miettinyt niin pitkälle, että aikoo aamuisin heti herätessään laittaa repun ja vaatteet valmiiksi. Yksi taas puolestaan mietti jo, että täytyy sopia, miten hän kulkee kouluun ja takaisin. Erään lapsen mielestä valmistautumiseen tarvitaan hyviä tekniikoita sekä hyvien tapojen opettelua.

6.4 Lapsia ja vanhempia huolestuttavat asiat koulunaloituksessa

Tiedustelin lapsilta, mikä asia heitä jännittää koulunaloituksessa, jotta heille ei tulisi sellaista kuvaa, että koulunaloituksen tulisi liittyä huolenaiheita. Viisi lapsista oli vahvasti sitä mieltä, ettei koulunaloituksessa jännitä mitään. Tosin näistä viidestä lapsesta yksi kuitenkin paljasti varovasti, että ehkä se uusi opettaja kuitenkin vähäsen jännittää. Muita lapsia selkeästi jännitti jo, kuka uusi opettaja tulee olemaan. Myös tuleva luokka jännitti joitakin, mikä koulun luokista tulee olemaan heidän luokkansa ja miltä se tulee näyttämään. Vaikka isommat koululaiset ovat tulleet esikoululaisille jo melko tutuiksi, jännittivät he silti uusien kavereiden saamista. Lisäksi tulevat läksyt jännittivät useita ainakin hieman ja uuden oppiminen.

”Ku saapi semmosia uusia kavereita ja uus opettaja ja uus huone. Minkä näkönen se on (opettaja).” (Haastateltava 8.)

”Ku saa lukea niitä läksyjä ja saa uusia asioita oppia.” (Haastateltava 7.)

Lisäksi yksittäisiä asioita jotka jännittivät, olivat: mitä pukea päälle, ensimmäinen koulupäivä sekä koulumatkat. Linnilän (2011, 83) havaintojen mukaan lapsia mietitytti mahdollinen kiusaaminen, mutta päällimmäisenä lapset ajattelivat leikin ja kavereiden olevan tärkeimmät asiat koulussa.

Useimpia vanhemmista huolestutti lapsen koulunaloituksessa jokin asia. Vain kahdessa vastauksessa lapsen koulunaloituksessa ei huolettanut mikään, toisessa lähinnä sen takia, että vanhempi tiesi tulevan koululaisen olevan innostunut ja reipas.

”Ei huolia. Koulutulokas on reipas ja innostunut, aktiivinen, ei ujoutta tms.” (Vastaaja F.)

Yleisimmät asiat, joita vanhempia huolestutti koulunaloituksessa, olivat aamu- ja iltapäivähoidon järjestäminen tai jos hoitoa ei järjestykään.

”Entä jos ei saa paikkaa apip-kerhosta?” (Vastaaja C.)

Kuusamossa aamu- ja iltapäivähoitoa voidaan tarjota 140:lle ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaalle ja erityisopetukseen otetulle oppilaille. Jos ilmoittautuneita on yli 140, hoitopaikka järjestetään ilmoittautumisjärjestyksessä tai arpomalla. (Kuusamon kaupunki 2012b. Hakupäivä 15.5.2012.) Lisäksi vastauksissa kävi selkeästi ilmi vanhempien huoli, kiusataanko lasta koulussa. Kiusaamisen yhteydessä vanhemmat olivat miettineet, kuinka opettaa lasta puolustamaan rajojaan, saako lapsi kavereita ja kuinka lapsi tulee pärjäämään ns. ”isommissa ympyröissä”. Linnilä (2011, 83) on huomannut tutkimuksessaan, että ylpeyden lisäksi vanhemmat kokevat myös huolta lapsensa koulunaloituksesta. Yleisin huolenaihe on, kiusataanko lasta ja saako hän kavereita. Huoli onkin aiheen siltä osin, että yleisesti ottaen kiusaaminen aloitetaan jo päiväkodissa, jatkuen edelleen koulussa. Hamaruksen (2006) mukaan jokaisesta ihmisestä voi löytyä aiheita kiusaamiseen, joten melkein kuka vaan voi joutua kiusaamisen kohteeksi. Tavallisinta kiusaaminen on yhteisöissä, jonka jäsenet ovat epävarmoja asemastaan. (Linnilä 2011, 83.) Linnilä painottaa, että jos kiusaamista havaitaan, tulisi siihen puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhaisella puuttumisella on tärkeä merkitys myös kiusaamisen ehkäisyyn. (Linnilä 2011, 83.)

Vastauksista kävi myös ilmi vanhempien huomio, että lapsen vastuu tekemisistään kasvaa koulunaloituksen myötä. Vanhempia vastausten perusteella mietityttää, osaako lapsi huolehtia itsestään ja tavaroistaan, osaako olla omatoiminen ja jaksaako lapsi keskittyä koulussa.

”Lapsella vastuu omasta itsestään kasvaa -> pärjääkö?” (Vastaaja D.)

Lisäksi yksittäisiä huolenaiheita olivat, saahan lapsi olla vielä lapsi koulunkin alkaessa, täytyykö lapsen osata huolehtia itse lääkityksestään koulupäivän aikana ja kuinka muiden lasten tekemiset tulevat vaikuttamaan oman lapsen käyttäytymiseen, sääntöjen noudattamiseen ja keskittymiseen. Mikäli lapsen on vaikea noudattaa sääntöjä, kannattaa lapsen kanssa sopia mahdolliset seuraamukset sääntöjen rikkomisesta. Koko luokalle tulisi laatia oppilaiden kanssa yhdessä yhteiset säännöt, jonka jälkeen ne laitetaan näkyvälle paikalle. Sääntöjen noudattamisen tärkeyttä tulee korostaa vähän väliä, etenkin koulunaloituksessa. Tulee kuitenkin muistaa, että sääntöjen noudattamisen lähtökohtana on oikeudenmukaisuus ja johdonmukaisuus. (Linnilä 2011, 109.) Lisäksi miettimistä riitti tulevien koulumatkojen onnistumisessa, miten lapsen voi motivoida opiskeluiden alkuun ja kuinka lapsi saadaan oppimaan ilman luovuttamista. Lasta voidaan tukea erilaisin keinoin, ellei hän usko itseensä ja haluaa luovuttaa helposti. Näitä keinoja ovat muun muassa kannustaminen, kehuminen ja myönteisen palautteen antaminen. Lisäksi lapselle kannattaa antaa esimerkiksi opintojen alussa helpompia tehtäviä, jolloin lapsi voi saada onnistumisen kokemuksia. Tehtävät tulisi tehdä yksitellen alusta loppuun saakka, ennen seuraavaan tehtävään siirtymistä. Lapsi voi myös itse osallistua suunnitteluun. (Linnilä 2011, 108.)

6.5 Vanhempien toiveita kodin ja koulun väliselle yhteistyölle

Kahdessa vastauksessa ei ollut määritelty, millaista yhteistyötä vanhemmat haluaisivat tehdä koulun kanssa lapsen aloittaessa koulun. Muissa vastauksissa kävi selvästi ilmi yhteistyön tärkeys ja merkitys. Kodin ohella koulu toimii lapsen kasvatusyhteisönä. Lapsen oppimisen ja kasvun kannalta, kodin ja koulun tulisi toimia yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskenään. (Opetushallitus 2004, 18.) Vanhemmat toivovat opettajan sekä perheen välistä tapaamista ennen koulun alkua. Osassa vastauksista

toivottiin, että tapaaminen tapahtuisi pelkästään vanhempien ja opettajan kesken, osataas haluaisi lapsenkin mukaan tapaamiseen, jotta opettaja voisi tutustua etukäteen lapsen ominaisuuksiin. Linnilä (2011) korostaakin, että opettajan tulee ottaa oppilaansa yksilöllisyys huomioon (Linnilä 2011, 74). Viestittely, vanhempainillat sekä muu yhteinen tekeminen, kuulumisten vaihto sekä tieto lapsen koulunkäynnin sujumisesta tulivat useassa vastauksessa ilmi.

”Luokanopettajan kanssa olisi hyvä vanhemmilla olla tapaaminen koulun alkaessa, jolloin opettaja voisi tutustua lapseen (vahvuudet, heikkoudet, avun tarpeet) ja koko perheeseen. Hyvän yhteyden luominen tärkeää, jotta ongelmiin puuttuminen olisi helpompaa. Viestittely esim. sähköposti, tekstarit.” (Vastaaaja D.)

Vuorovaikutuksen myötä opettaja oppii tuntemaan lasta paremmin, jolloin hänen on helpompi suunnitella sekä toteuttaa opetusta (Opetushallitus 2004, 18). Lisäksi vastauksissa korostui, että vanhemmat toivovat avoimuutta, jotta myös vaikeista asioista voitaisiin keskustella ajoissa.

”Avointa ja vilpitöntä keskustelua, vuoropuhelua, toisiamme kunnioittaen.” (Vastaaaja A.)

Vastauksista kuitenkin huomasi, ettei yhteistyön luominen ole pelkästään opettajan vastuulla, vaan myös vanhemmat haluavat olla aktiivisia yhteistyön rakentamisessa.

”Aktiivista yhteistyötä molempiin suuntiin, jotta tiedetään, että miten lapsella menee koulussa.” (Vastaaaja K.)

Lähtökohdat hyvälle yhteistyölle ovat yhdenvertaisuus, tasa-arvo sekä kunnioitus jokaista osapuolta kohtaan. Yhteistyön merkitys on oleellinen, sillä sen avulla luodaan turvallisuutta sekä edesautetaan lapsen oppimista. Lisäksi yhteistyön tärkeys korostuu etenkin siirtymävaiheissa. (Opetushallitus 2004, 18.)

Lähes jokainen vanhemmista toivoi jonkinlaista informaatiota koululta, ennen lapsen siirtymistä kouluun. Perheet, joissa oli jo koululaisia ennestään, kaipasivat lähinnä opettajan nimeä ennen koulun alkua. Suurin osa vanhemmista kuitenkin haluaisi tietää

opettajan nimen lisäksi kuinka aamu- ja iltapäivähoito on järjestetty. Vastauksista kävi ilmi, että hoidon järjestämiseen liittyvät asiat olisi tärkeää tietää hyvissä ajoin.

”Aamu- ja iltapäivähoidon asiat pitää olla selvillä ennen koulun alkua, miten järjestetään ja missä.” (Vastaaja B.)

Tiedottaminen aamu- ja iltapäivätoiminnan toteuttamisesta kävi jo aiemmin ilmi, kun tiedustelin vanhempia huolestuttavia asioita liittyen lapsen koulunaloitukseen. Lisäksi oppiaineista kaivattiin tarkempaa tietoa sekä koulupäivän pituudesta, vaikka aiemmista vastauksista kävikin ilmi, että vanhemmat olisivat melko hyvin tietoisia lapsensa tulevien koulupäivien sisällöstä. Vastausten perusteella vanhemmat kaipasivat myös ihan päivittäisistä käytännön asioista tietoa, esimerkiksi varusteista ja päivärytmistä, jotta he osaisivat vastata lastensa mahdollisiin kysymyksiin.

”Ihan käytännön jutuista, esim. odotetaanko aina pihalla kun koulu alkaa vai saako mennä itse sisälle. Lapsi kuitenkin kyselee jo aiemmin käytännön juttuja ja olisi kiva osata vastata. Lapsellakaan ei ehkä jännitä niin paljon.” (Vastaaja L.)

Yhdessä vastauksessa kaivattiin informaatiota opettajan resursseista huolehtia oppilaista ja siitä, kuinka opettaja on sitoutunut työhönsä. Opettajan tuleekin olla eettisesti asennoitunut opetus- ja kasvatustyöhön sekä aidosti kiinnostunut lapsesta, sillä opettajalla on yleensä mahdollisuus ohjata ja vaikuttaa lapsen kasvuun. Opettajasta tulee useimmiten pienten lasten ihailun kohde ja esikuva, jonka vuoksi opettajan aito kiintymys ja mielenkiinto opetettavia kohtaan on tarpeen. (Brotherus ym. 1999, 210.) Myös kiusaamisesta ja kouluterveystarkastuksista oli yhdessä vastauksessa toivottu informaatiota, sekä siitä, että tarvitseeko lapsen kanssa tehdä jotain kouluun liittyen kesän aikana.

”Mitä lapsen kanssa pitää kouluun liittyen tehdä kesän aikana. Millaisia varusteita lapsi tarvitsee (liikunta, hygienia jne.) Mitä osata vastata, jos lapsi pelkää kiusaamista.” (Vastaaja E.)

Muutamassa vastauksessa luotettiin siihen, että kaikki tarvittava tieto selviää kouluun tutustumispäivänä.

Halusin kysellä myös lasten toiveita, mitä he haluaisivat tietää koulusta, ennen ensimmäisen luokan aloitusta. Sellaiset lapset, jotka eivät olleet vielä ajatelleet koulunaloitusta, eivät oikein keksineet asioita joita he haluaisivat tietää. Tässä vaiheessa johdattelin hieman lapsia, kysymällä haluaisivatko he tietää esimerkiksi opettajasta jotakin. Monet kaipasivatkin pienen johdattelun jälkeen tietoa kuka tulee opettajaksi. Lisäksi lapset haluaisivat tietää, mitä koulussa tehdään ja minkälaista siellä on, ovatko tehtävät helppoja, mitä siellä opetetaan, mitä tulee läksyksi ja keitä kavereita siellä on.

”Semmosta, et onks siellä mukava olla ja onks siellä kilttejä kavereita. Onks siellä vaikeita läksyjä? Sitten, että onks siellä hyviä opettajia. Saaks sinne tuua leluja? Voiko siellä askarrella?” (Haastateltava 3.)

”Miksi siellä opiskellaan? Mitä varten opet on siellä?” (Haastateltava 2.)

Osa lapsista mietitytti myös, saako kouluun tuoda omia leluja. Muutama lapsista halusi tietää, saako koulussa askarrella.

Lopuksi vielä tiedustelin lapsilta ja vanhemmilta, tulisiko heillä muuta kouluun liittyvää mieleen. Useimmilla lapsista ei tullut enää loppuvaiheessa mitään asiaan liittyvää mieleen. Yhdellä lapsella taas mietitytti, miten hän menee kouluun.

”Pitää keksiä miten menee sinne kouluun. Täytyy varmaan ensiksi näyttää itseään rehtorille.” (Haastateltava 3.)

Eräs lapsista ajatteli, että koulussa syötäisiin eri ruokaa kuin esikoulussa, vaikka esikoululaiset käyvät koulun puolella syömässä. Yhden mielestä koululla on uusi ympäristö ja yhtä lapsista puolestaan huoletti useampi asia pulpeteista puhelimiin.

”Laitetaanko siellä nimiä vai ei, saadaanko uudet pulpetit, saako laittaa koruja, puhelimia ottaa?” (Haastateltava 11.)

Puolet vanhemmista oli jättänyt lomakkeesta tyhjäksi kohdan, jossa tiedusteltiin muita asioita liittyen lapsen siirtymiseen esiopetuksesta kouluun. Loppuihin kuuteen lomakkeeseen oli puolestaan vastattu vanhempien mielessä olevia asioita. Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmilla on kaikesta huolimatta pieni huoli lapsen siirtymisestä esiopetuksesta koulumaailmaan. Huoli liittyi lähinnä oppimiseen ja kiusaamiseen sekä yleisesti ottaen siihen, että kaikki menisi hyvin. Muita mielestäni huomionarvoisia asioita olivat:

”Onko kouluunmeno lapselle uhka/mahdollisuus.” (Vastaja A.)

*”Lukeeko tuleva opettaja oikeasti eskarista tehdyt suunnitelmat lapsesta? Jotta opettaja tietäisi heti koulun alkaessa asioita lapsesta.”
(Vastaja L.)*

Toisaalta taas vanhempia huojentaa tieto siitä, että oppimisympäristö on lapselle valmiiksi tuttu.

”Eskarilaisille koulun ympäristö, opettajat ja vanhemmat oppilaat ovat jo tuttuja, mikä on tosi hieno asia!” (Vastaja K.)

Myös Karikosken (2008) tutkimuksessa kävi ilmi vanhempien tyytyväisyys lasten tutustuttua jo esiopetusvuoden ajan tulevaan oppimisympäristöön, opettajiin sekä luokkakavereihin. Edellä mainituilla asioilla on vanhempien mielestä positiivista vaikutusta turvallisuuteen, koulunaloitukseen sekä lapsen yksilölliseen huomioimiseen. (Karikoski 2008, 104.) Fabianin (1999) mukaan lasten tulee kokea kouluun mennessään juuri turvallisuuden tunnetta ja emotionaalista valmiutta (Karikoski 2008, 116).

7 YHTEENVETO TULOKSISTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää esiopetusikäisiä lapsia ja heidän vanhempiaan mietityttäviä asioita liittyen lapsen koulunaloitukseen. Tutkimuskysymysten avulla pyrin selvittämään, minkälainen käsitys lapsilla sekä heidän vanhemmillaan on tulevan koululaisen päivän sisällöstä, minkälaisia ilon- ja huolenaiheita lapsilla ja vanhemmilla on liittyen koulunaloitukseen sekä vanhempien toiveita kodin ja koulun väliselle yhteistyölle.

Tutkimukseeni osallistui erään kuusamolaisen esikouluryhmän lapset ja heidän vanhempansa. Lasten aineiston keräsin yksilöhaastattelulla ja vanhempien aineiston kyselylomakkeilla. Kaikki 12 esikoululaista saivat vanhempien luvan osallistua haastatteluun. Myös kyselyitä palautettiin 12, joten joka perheestä vastattiin kyselyyni. Vastausprosentiksi tuli täten 100 %, joten aineistonkeruu onnistui erittäin hyvin.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että jokaista lasta ja vanhempaa kiinnosti lapsen tuleva koulunaloitus. Siirtyminen esiopetuksesta alkuopetukseen on lapsen sekä koko perheen elämässä iso muutos, joka tuo mukanaan niin ilon- kuin huolenaiheitakin.

Lasten mielestä koulussa tulee olemaan aika paljon samoja asioita kuin esikoulussa mutta leikkiaika tulee kuitenkin vähenemään ja rajoittumaan välitunneille. Suurimpina eroina lapset ajattelevat esikoulun ja koulun välillä olevan läksyt, joita koulussa saadaan sekä luokat ja välineet, joita koulussa on. Myös Lehtolan (2000) tutkimuksessa lapset ajattelivat koulunaloituksen tuovan tullessaan läksyt ja mahdollisuuden kavereiden kanssa leikkimiseen vain välitunneilla (Lehtola 2000, 52. Hakupäivä 19.5.2012). Vanhempien vastauksissa oli havaittavissa joitain pieniä eroja johtuen siitä, että onko perheessä jo aiempia koululaisia vai onko esikoululainen perheen vanhin lapsi. Useimmilla vanhemmilla, joilla on jo vanhempia lapsia koulussa, oli melko tarkka käsitys siitä, mitä esimerkiksi koulupäivät tulevat sisältämään. Suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että esikoululaisesta koululaiseksi siirtyessä lapsen päivän sisältö tulee muuttumaan huomattavasti. Päivät muuttuvat järjestelmällisemmiksi ja lapsen vastuu tekemisistään kasvaa. Leikinvarjolla oppiminen vaihtuu selkeästi koulumaiseksi opiskeluksi. Myös Karikosken (2008) tutkimuksesta oli havaittavissa samoja asioita.

Vanhemmat ajattelivat leikin kuuluvan esikouluun mutta eivät enää kouluun. (Karikoski 2008, 111.)

Lasten sekä vanhempien mielestä koulunaloitus tuo mukanaan monenlaista ilonaihetta. Lapsia tuntui ilahduttavan koulunaloituksessa välitunnit, jolloin saa ulkoilla ja leikkiä, uudet ja vanhat leikkikaverit, uuden oppiminen ja tulevat läksyt. Tulokset saavat tukea Lehtolan (2000) tutkimuksesta, jossa myös lapset ajattelivat koulunaloitukseen liittyen mukavina asioina läksyt, välitunnit ja uuden oppimisen (Lehtola 2000, 53 – 54. Hakupäivä 19.5.2012). Lisäksi Järvisen (2003) tutkimuksesta kävi ilmi lasten myönteinen asenne koulunaloitusta, uusien asioiden opettelua ja oppimista kohtaan. (Järvinen 2003, 49, 83. Hakupäivä 19.5.2012). Useimpia lapsista koulunaloitus selvästikin jo jännitti hyvällä tavalla ja he odottivat hyvillä mielin koulun alkamista. Osa lapsista taas ei ollut vielä miettinyt koulunaloitusta, mutta hekin osasivat kertoa asioita, jotka heistä ovat kivoja koulunaloituksessa. Vanhemmat puolestaan ovat mielissään lapsen kehitymisestä koululaisena. Heitä myös ilahduttaa, että oppimisympäristö ja tulevat luokkakaverit ovat jo esiopetusvuoden ajalta tuttuja. Myös Karikosken (2008) tutkimuksessa kävi ilmi vanhempien positiivinen suhtautuminen lapselle ennestään tuttuun oppimisympäristöön (Karikoski 2008, 116). Lisäksi vanhemmat tuntevat ylpeyttä lapsen aloittaessa koulun. Myös ajatus siitä, että lapsi itse on innoissaan koulun alkamista, ilahduttaa vanhempia.

Ilon ja ylpeyden lisäksi lapset ja vanhemmat tunsivat myös hieman huolta miettiessään koulunaloitusta. Lapsilta tiedustelin asioita, jotka jännittävät koulunaloituksessa. Melkein puolet lapsista oli sitä mieltä, ettei koulun aloituksessa jännitä mikään. Loppuja lapsia mietitytti, kuka heidän uusi opettajansa tulee olemaan. Lisäksi uuden oppiminen, läksyt, uudet kaverit ja tuleva luokka jännittivät jo hieman. Vanhempia huolestuttavia asioita olivat muun muassa aamu- ja iltapäivähoidon järjestymisen, mahdollinen kiusaaminen ja saako lapsi kavereita. Linnilä (2011) on huomannut tutkimuksessaan, että ylpeyden lisäksi vanhemmat kokevat myös huolta lapsensa koulunaloituksesta. Yleisin huolenaihe on, kiusataanko lasta ja saako hän kavereita. (Linnilä 2011, 83.) Lisäksi vanhempia mietitytti lapsen kouluvalmius. Vanhemmat pohtivat vastauksissaan, osaako lapsi toimia ikänsä vaatimusten mukaisesti tarpeeksi vastuullisesti, omatoimisesti sekä sääntöjen mukaan, jaksako lapsi keskittyä ja säilyykö lapsuus vielä koulun alettua. Vastauksissa oli havaittavissa vanhempien ajatus lapsen roolin

muuttumisesta esikoululaisesta koululaiseksi, joka myös Järvisen (2003, 84) tutkimuksessa kävi ilmi. Myös tulevat koulumatkat ja lapsen oppiminen huolestuttivat hieman.

Vastausten perusteella vanhemmat ovat halukkaita kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Tulevalla yhteistyöllä on vanhemmille suuri merkitys. Vanhempien mielestä yhteistyössä olisi tärkeää avoimuus molemmin puolin, yhteydenpito sekä vanhempainillat. Lisäksi vanhemmat haluavat olla myös itse aktiivisia yhteistyön rakentamisessa, jottei kaikki vastuu olisi pelkästään opettajalla. Linnilän (2011) tutkimuksessa on korostettu vanhempien asiantuntijuutta ja vanhemmilta saatavaa tietoa lapsesta. Lisäksi vuorovaikutuksen toimiessa myös toiseen suuntaan vanhemmat saavat lapsestaan tärkeää tietoa opettajalta. (Linnilä 2011, 78.) Ennen koulunaloitusta vanhemmat toivovat koululta informaatiota aamu- ja iltapäivähoidon järjestymisestä, tulevasta opettajasta, oppiaineista, koulupäivän pituudesta sekä koulun käyntiin liittyvistä käytännön asioista. Lisäksi he toivoivat ennen koulun alkua tapahtuvaa opettajan ja vanhempien välistä tapaamista. Lapset toivoivat lähinnä tietoa opettajasta, tehtävistä sekä tulevista kavereista.

Muita asioita, joita vanhemmat halusivat tuoda vielä esille kyselyn lopussa, olivat huoli siitä, meneekö lapsella koulunaloitus hyvin ja kiusataanko lasta. Myös tutun oppimisympäristön merkitystä haluttiin korostaa.

Halusin vielä tietää, miltä haastattelu tuntui lasten mielestä ja olivatko kysymykset hankalia. Lasten mielestä haastattelu tuntui mukavalta, hyvältä, jännittävältä, kivalta ja hauskalta.

”Hyvältä, sillä tavalla kun saa liiat tiedot päästä pois. Ei jännittänyt.”
(Haastateltava 3.)

Joidenkin mielestä kysymykset olivat vaikeita, osa taas oli sitä mieltä, etteivät kysymykset olleet liian hankalia. Osa lapsista myönsi, että heitä jännitti haastattelu.

”Mukavalle. Jännitti vähän aluksi, mutta sitten aloin tottumaan tähän.”
(Haastateltava 2.)

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli perehtyä siirtymävaiheeseen esiopetuksesta kouluun. Tavoitteenani oli selvittää esiopetusikäisiä lapsia ja heidän vanhempia mietityttäviä asioita liittyen lapsen koulunaloitukseen. Tutkimukseni tuloksia voidaan hyödyntää jatkossa esikouluissa, kouluissa sekä perheissä, joissa lapsi on aloittamassa koulun. Toivonkin, että tutkimukseni rohkaisisi vanhempia ottamaan jo etukäteen puheeksi asioita niin esikoulussa kuin myös tulevassa koulussa, jotka heitä ja mahdollisesti lapsia mietityttävät koulunaloituksessa. Vanhempien on myös tärkeää tiedostaa, etteivät he ole tilanteessa yksin, vaan ympärillä on myös muita vanhempia, joita voivat askarruttaa samat asiat. Koulunaloitus on merkittävä muutos niin koulua aloittelevalle lapselle kuin koko perheellekin.

Kohdistin tutkimukseni yhteen kuusamolaiseen esiopetusryhmään. Tutkimuksessani pääsivät niin lasten kuin vanhempien mielipiteet ja ääni kuuluville, mikä on mielestäni erittäin tärkeää. Onhan kyseessä koko perhettä koskeva asia. Mielestäni onnistuin löytämään hyvin vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiini. Suuri kiitos siitä kuuluu esikoulun lapsille sekä heidän vanhemmilleen, sillä heidän aktiivinen osallistuminen tutkimukseeni innosti sekä mahdollisti tutkimuksessa etenemisen.

Mielestäni haastattelut lapsille ja kyselylomakkeet vanhemmille olivat tutkimuksessani hyviä keinoja kerätä aineistoa. Olin alun perin ajatellut haastatella myös vanhempia, kunnes tiedustelin vanhempainillassa vanhempien mielipiteitä mahdollisesta haastattelusta. Keskustelun perusteella tulin siihen johtopäätökseen, ettei haastattelu olisi heidän kohdallaan paras mahdollinen vaihtoehto, vaan vanhemmat osallistuisivat mieluiten kirjallisen kyselyn muodossa.

Kuten kuvitella saattaa, jokaisella lapsella ja vanhemmalla on varmasti paljon asioita, jotka mietityttävät lapsen aloittaessa koulun. Lapsen koulunaloitus on uusi ja iso asia, vaikka perheestä löytyisikin jo vanhempia koululaisia. Jokainen lapsi on kuitenkin yksilö ja jokaisen lapsen kohdalla koulunaloitus on varmasti ainakin jossain määrin erilaista, jolloin myös eri asiat voivat mietityttää koulunaloituksessa. Tämän vuoksi halusin tietää minkälainen käsitys lapsilla ja vanhemmilla on koulupäivän sisällöstä, mitkä asiat oikeasti ilahduttavat ja huolestuttavat lapsia ja vanhempia lasten aloittaessa

koulun ja minkälaisia toiveita vanhemmilla on kodin ja koulun välisen yhteistyön suhteen.

Kaiken kaikkiaan lapsilla kiinnosti tietää hyvin paljon erilaisia asioita kouluun liittyen. Vastauksista kävi ilmi kouluun liittyviä konkreettisia asioita enemmän kuin laajempia kokonaisuuksia, joka on mielestäni luonnollista lasten kohdalla. Kuten olin jo etukäteen ajatellut, lapsilla oli ennakkokäsityksiä siitä mitä koulussa tehdään ja useimpien lasten vanhemmat sisarukset olivat jo kertoneet kouluun liittyvistä asioista. Mielestäni oli ilahduttavaa huomata, että lapset ovat hyvillä mielin aloittamassa koulutaipaleensa. Kivoja asioita löytyy paljon ja koulua odotetaan jo innolla. Lapsilla on selkeästi koulusta positiivinen mielikuva, mikä varmasti helpottaa koulun aloitusta. Kaikki lapset olivat sitä mieltä, että kouluun meno tuntuu hyvältä, kivalta, jännittävältä, mukavalta tai hauskalta. Lasten innostus ja positiivinen suhtautuminen kouluun tukivat ennakkokäsityksiäni lasten koulunaloittamiseen liittyvistä mielipiteistä. Kukaan ei sanonut, että kouluun meno tuntuisi pelottavalta tai tylsältä. Ketään ei myöskään tuntunut jännittävän, että jäisi ulkopuoliseksi leikeissä tai että lasta kiusattaisiin, mikä on mielestäni hyvä asia. Jos kiusaaminen pelottaisi etukäteen, voisi lapsen koulunaloitus hankaloitua mahdollisten pelkotilojen vuoksi. Lasten kanssa kannattaa kuitenkin keskustella ja vastata heidän mahdollisiin kysymyksiin liittyen kouluun.

Vanhempien vastauksissa sen sijaan kiusaaminen tuli useasti esille. Mielestäni oli yllättävää, että niinkin monella vanhemmista kiusaaminen mietitytti jo tässä vaiheessa näin paljon. Ymmärrän kuitenkin vanhempien huolen, sillä kiusaaminen on vakava asia eikä varmasti kukaan vanhemmista halua, että lapsesta tulee kiusattu tai kiusaaja. Jäin kuitenkin miettimään, että voisiko tiedotusvälineiden koulukiusaamisjutuilla olla vaikutusta asiaan. Tänä päivänä koulukiusaamista on käsitelty hyvin paljon eri tiedotusvälineissä ja esiin on tullut hyvinkin vakavia tapauksia.

Lisäksi mielestäni yllättävää oli myös huoli siitä, lukeeko tuleva opettaja tiedonsiirtolomakkeen lapsesta. Vanhemmat ovat varmasti tarkkaan miettien täyttäneet lomaketta yhdessä esiopettajan kanssa ja heille on tärkeää, että tieto välittyy. Itse pidän itsestään selvänä, että opettaja tutustuu lomakkeeseen ja tulkitsee huolella lasta käsittelevät tiedot, joissa on myös toisen ammattilaisen havaintoja ja mikä tärkeintä, lapsensa parhaiten tuntevien ammattilaisten eli vanhempien havaintoja. Mielestäni

kuitenkin vanhemman huoli on tärkeää ottaa huomioon ja käsitellä heti kouluun tutustumispäivänä.

Muuten lasten ja vanhempien vastauksissa tuli ilmi aikalailla niitä asioita, joita olin jo etukäteen osannut ajatella. Vanhempien toiveet kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä tukivat ennakkokäsitystäni asiasta. Vanhemmat toivovat avointa ja aktiivista yhteistyötä, kuten olin jo etukäteen osannut ajatella. Lisäksi leikkiminen ilmeni lasten ja vanhempien vastauksissa odottamallani tavalla. Vanhemmat ajattelivat leikinvarjolla oppimisen vähenevän ja lapset yhdistivät leikin välitunteihin. Mielestäni leikinmerkitystä ei tule unohtaa lapsen aloittaessa koulun vaan leikkiminen on tärkeää lapsille vielä kouluikässäkin.

Eniten yllätyin vastausprosentista joka oli 100 %. Olin jo ennakkoon ajatellut, että vanhemmista varmasti suurin osa vastaisi kyselyni mutta en kuitenkaan uskaltanut odottaa kaikkien vastaavan. Vastausprosentti yllätti minut erittäin positiivisesti. Toisaalta mietin, että jos olisin ollut täysin vieras vanhemmille, olisiko vastausprosentti ollut sama. En kuitenkaan usko, että vastausten sisältöön vaikutti millään tavalla se, että olin vanhemmille ennestään tuttu. Lisäksi olin iloisesti yllättynyt, kuinka reippaasti lapset vastasivat kysymyksiini haastattelutilanteessa. Haastattelun loppua kohden muutamista lapsista huomasin, että heillä oli jo kiire leikkimään kavereiden kanssa mutta kaiken kaikkiaan lapset jaksoivat keskittyä haastatteluun todella hienosti.

Löysin aiemmista tutkimuksista yhtäläisyyksiä liittyen omiin tuloksiini. Tutkimukseni tarkoitus ei ole yleistäminen mutta uskallan kuitenkin olla sitä mieltä, että vaikka tutkimukseni on tehty näinkin pienessä kaupungissa kuin Kuusamossa, tutkimukseni on samassa linjassa muiden tutkimusten kanssa ja vastaukset olisivat olleet samansuuntaisia myös muualla Suomessa.

Olen saanut opinnäytetyöni kautta paljon tärkeää tietoa esimerkiksi kodin ja kasvatushenkilöstön välisen yhteistyön merkityksestä, kasvatuskumppanuudesta ja kasvatuksellisesta varhaiskasvatuksesta, jota voin jatkossa työskennellessäni lastentarhanopettajana hyödyntää. Lisäksi minusta on tärkeää, että tutkimustani voidaan hyödyntää myös työelämässä. Aihe on kiinnostava ja tulee olemaan varmasti ajankohtainen joka vuosi. Jatkotutkimuksena olisi kiinnostavaa tutkia, mitä nykyisen

ensimmäisen luokan oppilaat ja heidän vanhempansa olisivat halunneet tietää koulusta ennen koulunaloitusta. Toisaalta minua kiinnostaisi myös samanlainen tutkimus koskien päiväkodinyhteydessä olevaa esiopetusryhmää. Olisi mielenkiintoista nähdä, ilmenisikö tuloksissa jotain poikkeavaa.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen oli mielestäni mielenkiintoinen mutta myös haastava ja opettavainen urakka. Halusin tehdä opinnäytetyöni yksin, jotta saisin edetä työssä omaan tahtiin sekä päättää itse tutkimukseen liittyvistä asioista. Välillä kirjoittaminen sujui hyvin mutta toisinaan oli pitkiäkin aikoja jolloin en saanut opinnäytetyötäni etenemään. En ole koskaan aikaisemmin tehnyt opinnäytetyötä, joten hommia minulla riitti matkanvarrella paljon. Lähdin periaatteessa puhtaalta pöydältä, ilman aiempaa kokemusta tutkimuksen teosta, enkä voi olla kuin tyytyväinen kuinka paljon olen oppinut uutta. Tutkimuksestani en muuttaisi mitään. Olen tyytyväinen valintoihini, jotka olen tehnyt koskien aineistonkeruumenetelmiä sekä aineiston analysointia.

Haluan kiittää perhettäni sekä muita läheisiäni kaikesta tuesta, jonka olen heiltä opintojeni aikana saanut. Saatuani vihdoin opinnot päätökseen, voin keskittyä täysin perheeseeni sekä etenkin nelivuotiaaseen poikaani, joka aikoo laittaa tietokoneen kiinni jos äiti opiskelee vielä kesällä.

LÄHTEET

Brotherus, Annu & Hytönen, Juhani & Krokfors, Leena 1999. Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. Juva: WSOY.

Eskola, Jari 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Juva: PS-kustannus. 179 – 203.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1995. Teemahaastattelu. 7. painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Järvinen, Mirka 2003. Koulun eskarista ensimmäiselle luokalle. Tapaustutkimus koulunaloituksesta lasten ja heidän vanhempiansa kuvaamana. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro- gradu tutkielma. Hakupäivä 19.5.2012. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10189/G0000271.pdf?sequence=1>

Kallio, Tarja-Tuulia & Mäki, Kristiina 2000. Kouluvalmius- edelleen lapsen valmiutta? Kouluvalmiustutkimuksia suorittavien psykologien näkemyksiä kouluvalmiudesta. Jyväskylän yliopisto. Luokanopettajien aikuiskoulutus. Kasvatustieteen pro- gradu tutkielma. Hakupäivä 12.5.2012. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/10125>

Karikoski, Hannele 2008. Lapsen koulunaloittaminen ekologisena siirtymänä. Vanhemmat informantteina lapsen siirtymisessä esiopetuksen kasvu ympäristöistä perusopetuksen kasvu ympäristöön. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Luettavissa <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514287459/isbn9789514287459.pdf>

KiVa Koulu. Vanhempien opas. Toimenpiteet koulussa. Hakupäivä 20.5.2012. http://www.kivakoulu.fi/toimenpiteet_koulussa

Kuusamon kaupunki 2012b. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Hakupäivä 15.5.2012. <http://www.kuusamo.fi/Resource.phx/sivut/sivut-kuusamo/opiskelu/aamu-jailtapaivatoiminta.htx>

Kuusamon kaupunki 2011. Kuusamon kaupungin esiopetussuunnitelma.

Kuusamon kaupunki 2011. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset. Hakupäivä 15.5.2012. <http://www.kuusamo.fi/dman/Document.phx?documentId=qk05212131130274&cmd=download>

Kuusamon kaupunki 2012a. Tervetuloa kouluun syksyllä 2012. Hakupäivä 16.5.2012. <http://www.kuusamo.fi/Resource.phx/sivut/sivut-kuusamo/opiskelu/kouluunilmoittautuminen.htx>

Kuusamon kaupunki. Tiedote esiopetusikäisten lasten vanhemmille. Esiopetuksesta, kouluvalmiudesta ja sen arvioinnista sekä kiertävän erityislastentarhanopettajan ja perheneuvolan palveluista. Hakupäivä 12.5.2012. <http://www.kuusamo.fi/dman/Document.phx?documentId=cx11705094704278>

Launonen, Leevi & Pulkkinen, Lea 2004. Kasvuyhteisö lapsen kannalta. Teoksessa Launonen, Leevi & Pulkkinen Lea (toim.) 2004. Koulu kasvuyhteisönä. Kohti uutta toimintakulttuuria. Juva: PS- kustannus. 46 – 56.

Lehtola, Saara 2000. Koulutulokas. Esikoululaisten ajatuksia ja tunteita koulun siirtymisestä ja oppimisesta. Jyväskylän yliopisto. Luokanopettajien aikuiskoulutus. Kasvatustieteen pro- gradu tutkielma. Hakupäivä 12.5.2012. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10217/saa%20lehto.pdf?sequence=1>

Linnilä, Maija-Liisa 2011. Kumpi on valmis –lapsi vai koulu. Mediapinta.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto a. Koulukiusaaminen. Hakupäivä 20.5.2012. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/koulu/koulukiusaaminen/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto b. Miten vanhemmat voivat ehkäistä kiusaamista koulussa. Hakupäivä 20.5.2012.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/koulu/koulukiusaaminen/mita_vanhemmat_voivat_tehda/

Metsämuuronen, Jari 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia- sarja 4. Viro.

Nummenmaa, Anna Raija 2006. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Päiväkoti kasvattajien yhteisönä. Teoksessa Karila, Kirsti & Alasuutari, Maarit & Hännikäinen, Maritta & Nummenmaa, Anna Raija & Rasku- Puttonen, Helena (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 19 – 33.

Opetushallitus 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. Määräykset ja ohjeet 2010:27. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Opetushallitus 2012a. Oppivelvollisuus ja koulupaikka. Hakupäivä 28.3.2012.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ja_koulupaikka

Opetushallitus 2012b. Perusopetus. Hakupäivä 28.3.2012.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. Finlex. Hakupäivä 28.3.2012.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980628?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perusopetuslaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980628?search[type]=pika&search[pika]=perusopetuslaki)

Reunamo, Jyrki 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY.

Suomen vanhempainliitto. Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa. Hakupäivä 12.5.2012.

http://www.vanhempainliitto.fi/koti_ja_koulu/kasvatuskumppanuus_varhaiskasvatuksessa

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2012. Kasvatuskumppanuus- menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Hakupäivä 12.5.2012. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Törnblom, Minna 2004. Esi- ja alkuopettajien tulkintoja lasten kouluvalmiudesta. Tampereen yliopisto. Opettajien lisäkoulutus. Pro gradu tutkielma. Hakupäivä 12.5.2012. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00346.pdf>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. 2005. 2. tarkistettu painos. Varhaiskasvatus. Hakupäivä 10.5.2012. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7ee5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

LIITELUETTELO

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Tutkimuslupa lapsen haastatteluun

Liite 3. Kyselylomake esiopetuksessa olevien lasten vanhemmille

TUTKIMUSLUPA

Liite 1

Kuusamon kaupunki/ Tolpanniemen esiopetus

Olen Tiina Pitkänen Kemi- Tornion ammattikorkeakoulusta. Opiskelen sosionomiksi (AMK) sekä päteväidyn samalla lastentarhanopettajaksi sosiaalialan koulutusohjelmassa. Haen tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyöni aiheena on nivelvaihe esiopetuksesta kouluun. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millaisia ajatuksia ja odotuksia esiopetuksesta kouluun siirtyminen herättää lapsissa sekä vanhemmissa.

Teen haastattelun esiopetusryhmän lapsille sekä kyselyn lasten vanhemmille.

Opinnäytetyöni valmistuu toukokuussa 2012 ja se löytyy valmistuttuaan Theseus-tietokannasta.

Opiskelijana sitoudun noudattamaan voimassaolevia tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön (mm. salassapitosäännökset) liittyviä ohjeita.

Annan mielelläni opinnäytetyöstäni lisätietoja.

Kuusamo 6.3.2012

Tiina Pitkänen
sosionomi-opiskelija
p. 040 xxx
xxx@edu.tokem.fi

Opinnäytetyön ohjaajina toimivat Päivi Muranen ja Sari Leppälä

Paikka ja aika

AMK:n edustaja

Tutkimuslupa myönnetään

---

paikka ja aika

Aini Naumanen
Lapsi- ja perhetyön johtaja/ Kuusamon kaupunki

TUTKIMUSLUPA

Pyydän lupaanne haastatella lastanne esikoulussa opinnäytetyötäni varten. Lasten nimiä ei tulla käyttämään opinnäytetyössäni. Haastattelu tapahtuu pienissä ryhmissä esikoulussa, jolloin lapset saavat vapaamuotoisesti vastata alla oleviin kysymyksiin:

Miltä kouluun meno sinusta tuntuu?

Mitä haluaisit tietää koulusta, ennen kuin menet ensimmäiselle luokalle?

Mitä odostat koulussa olevan erilaista kuin esikoulussa?

Mikä asia sinua jännittää koulunaloituksessa?

Mikä sinusta on kivaa koulunaloituksessa?

Palautathan alla olevan lupalapun täytettynä pe 30.3.2012 mennessä esikouluun, kiitos!

Ystävällisin terveisin

Tiina Pitkänen

Puh. 040- xxx

xxx@edu.tokem.fi

----- leikkaa tästä -----

Lapsen nimi _____

saa _____ ei saa _____ osallistua haastatteluun.

Huoltajan allekirjoitus _____

Kyselylomake esiopetuksessa olevien lasten vanhemmille

Liite 3 1(4)

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Tiina Pitkänen Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta. Teen opinnäytetyötä aiheesta Nivelvaihe esiopetuksesta kouluun.

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, mitä odotuksia lapsilla ja vanhemmillä on koulunaloituksen suhteen ja mitkä asiat lapsia ja vanhempia mahdollisesti huolestuttavat liittyen koulunaloitukseen.

Pyytäisin ystävällisesti Teitä vastaamaan alla oleviin kysymyksiin. Jokainen vastaus on tärkeä, joten toivon, että vastaatte kysymyksiin huolella. Käsittelemme vastauksenne luottamuksellisesti ja käytän niitä ainoastaan opinnäytetyöhöni.

Lomakkeen voi jättää kirjekuoressa nimettömänä **ti 3.4.2012 mennessä** esikoulussa olevaan postilaatikkoon.

Kiitos ajastanne!

Ystävällisin terveisin

Tiina Pitkänen

Puh. 040- xxx

xxx@edu.tokem.fi

- 3. Millaista informaatiota toivoisitte koululta, ennen lapsenne siirtymistä kouluun?**

- 4. Millaista yhteistyötä haluaisitte tehdä koulun kanssa lapsenne aloittaessa koulun?**

- 5. Mitkä asiat teitä huolestuttavat liittyen lapsenne koulunaloitukseen?**

6. Mitkä asiat teitä ilahduttavat liittyen lapsenne koulunaloitukseen?

7. Miten valmistaudutte yhdessä lapsenne kanssa kouluun menoon?

8. Muita asioita, joita teillä tulee mieleen liittyen lapsenne siirtymiseen esiopetuksesta kouluun?

Kiitos vastauksistanne! Voitte jatkaa tarvittaessa vastauksianne paperin toiselle puolelle.